

PŘEDŠKOLNÍ KLUBY

METODIKA PRÁCE, TEORIE A PRAXE

KAROLÍNA RANGLOVÁ

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘEDŠKOLNÍ KLUBY

METODIKA PRÁCE, TEORIE A PRAXE

Karolína Ranglová

Romana Sapoušková,
Michaela Píšová,
Irena Šulcová

OBSAH

Preambule	4
------------------	----------

A. TEORETICKÁ ČÁST	5
---------------------------	----------

1. Dítě předškolního věku v nepodnětném prostředí	5
2. Nízkoprahové předškolní kluby	9
2.1. Poslání a veřejný závazek předškolních klubů	9
2.2. Cíle předškolních klubů	10
2.3. Cílová skupina předškolních klubů	11
2.4. Negativní vymezení cílové skupiny předškolních klubů	12
2.5. Kapacita předškolního klubu	12
2.6. Principy poskytování služby předškolního klubu	13
2.7. Nástroje a metody služby předškolního klubu	14
2.7.1. Skupinová práce	14
2.7.2. Individuální práce	14
2.7.3. Terénní práce	15
2.7.4. Pedagogické metody	15
2.8. Průchod klienta službou předškolního klubu	16
2.8.1. Depistáž klientů, oslovování cílové skupiny	16
2.8.2. Prvokontakt, dojednávání podmínek spolupráce	17
2.8.3. Individuální práce s klientem v předškolním klubu	17
2.8.4. Pravidla předškolního klubu	19
3. Personálie	21

B. PRAKTICKÁ ČÁST	23
--------------------------	-----------

Příloha I - Grunnlaget

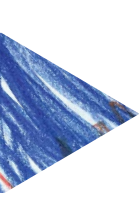
Příloha II - Letáčky využívané při depistáži klientů – ukázky

Příloha III - Podmínky spolupráce

Příloha IV - Záznamový arch

Příloha V - Zkušenosti z předškolních klubů

Příloha VI - Kasuistiky - ukázky klientské práce

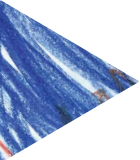

PREAMBULE

Předškolní kluby zřizuje společnost Člověk v tísní, o.p.s. jako jednu ze služeb Programů sociální integrace (PSI) pro cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením, sociálně vyloučených a osob v obtížné životní situaci. Tato sociálně-pedagogická služba je poskytována v regionálních pobočkách spol. Člověk v tísní, o.p.s. v České republice jako součást komplexu sociálních služeb. Předškolní kluby byly plošně zřízeny na základě dobré zkušenosti z města Bílina, kde je předškolní klub realizován od června 2006. V dalších deseti městech České republiky byly kluby zřízeny v březnu 2010.

Cílem metodického materiálu je vytvořit minimální standard služby, jenž lze využít a modifikovat dle lokálních specifik a podmínek. Text má posloužit pracovníkům PSI jako informativní materiál o službě, koordinátorům předškolních klubů jako metodická příručka, podle níž svoji službu nastaví uživatelům, a jako inspirace neziskovým, státním nebo soukromým organizacím, které mají ambici podobnou službu zřizovat.

Text je rozčleněn na část teoretickou (A), která postihuje teoretická východiska a informace o službě, a na část praktickou (B), která slouží jako ukázková a uvádí do praxe.

A. TEORETICKÁ ČÁST

1. DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU V NEPODNEŽNÉM PROSTŘEDÍ

Sociálně-pedagogická služba pro děti předškolního věku (resp. pro rodiny s dětmi předškolního věku) se sociálním znevýhodněním vznikla jako nástroj systematické péče o tyto děti a jejich zapojení do výchovně-vzdělávacího systému a zároveň jako alternativa mateřských škol, které by měly systematickou péči takovýmto dětem poskytovat, ale z různých důvodů se tak neděje. Příčiny, proč děti se sociálním znevýhodněním propadají sítím a do mateřských škol se nedostanou, jsou jak vnější, tak vnitřní. Vnější faktorem je nedostatečná kapacita, na niž mateřské školy reagují vytvářením pořadníků, na jejichž přední místa se dostávají děti matek zaměstnaných. Děti se sociálním znevýhodněním, jejichž matky jsou nezaměstnané, tak padají v pořadnících na poslední místa (zmíněný způsob selekce dětí je ilustrační a v žádném případě se nejedná o obecnou praxi, na mnoha místech v ČR jsou způsoby upřednostňování dětí založené na jiných klíčovích a samozřejmě existují výjimky, kdy zaměstnanost matek, mladší sourozenec v rodině ani jiné klíče nehrají roli při přijímání dětí do MŠ). Šance dostat se do mateřské školy je pro dítě se sociálním znevýhodněním mizivá. Vnitřní faktor, který ovlivňuje vstup dítěte do systému vzdělávání vychází přímo z kompetencí jeho rodičů, popř. pečujících osob, kteří nepovažují předškolní vzdělávání za podstatné, proto dítě cíleně nesměřují do mateřské školy, nejsou schopni z nízkých příjmů rodinného rozpočtu (často závislém na dávkách státní sociální péče a podpory) uhradit náklady na mateřskou školu, rodinná situace zatížená existenčními problémy a patologickými jevy nedovoluje, aby dítě do předškolního zařízení docházelo pravidelně, včas apod. Faktory, které vedou k tomu, že děti se sociálním znevýhodněním nedocházejí do zařízení, kde by jim byla poskytována systematická péče v oblasti předškolního vzdělávání, vycházejí přirozeně ze situace ve společnosti – jde o reakci na měnící se demografickou strukturu na straně jedné a o důsledek nekompetentnosti rodin, které žijí na hranici chudoby, v patologickém prostředí na straně druhé. Existuje jediný formální nástroj, který na tuto situaci systémově zareagoval, a to jsou přípravné ročníky při základních školách nebo základních školách praktických. Přípravné ročníky jsou obsahově nastaveny právě pro děti se sociálním znevýhodněním, avšak formou se blíží mateřským školám, kde narážíme na faktor nekompetentnosti rodičů dítě do přípravného ročníku vodit (ačkoliv jsou přípravné ročníky nízkoprahovější, než MŠ, protože jsou zdarma), chybí motivace rodičů službu využívat.

Je zřejmé, že absence předškolního vzdělávání u části populace přímo ovlivňuje úspěšnost zvládání nároků základní školy, a tím i prostupnost do sekundárního vzdělávacího proudu. Pro ilustraci – 4% dětí¹ do mateřské školy nedochází, zhruba stejné procento dětí pak nepokračuje v sekundárním vzdělávání. Absence předškolního vzdělávání může mít vliv na budoucí uplatnění na trhu práce, jakkoliv se toto tvrzení může zdát bez souvislosti. Proto je potřeba hledat alternativy k mainstreamovému vzdělávacímu proudu v oblasti předškolního vzdělávání a hledat cesty, jak odstranit faktory, které brání všem dětem do předškolního vzdělávání zapojit.

Podle zkušeností z terénu víme, že mnohé matky ze sociálně vyloučených lokalit chápou mateřskou školu jako hlídání dětí za peníze. Mateřská škola je navíc ohrožující v tom smyslu, že zapojí rodinu do jakéhosi systému, přes který je možné rodinu sledovat (dítě se ve škole projevuje, vypráví zážitky z domova, učitelky vnímají to, zda dítě chodí čisté apod., což může být v mnoha ohledech ohrožující, rodiče si uvědomují, že jejich životní standard není v „normě“, vnímají svoji životní situaci jako tíživou, dovedou zpravidla vyhodnotit, které jevy v rodině jsou na hranici patologie). Matky (pečující osoby) nemají potřebu dítě do mateřských škol umisťovat, dovedou si dítě přece pohlídat samy, odhlíží od faktu, že v mateřské škole dítě získává dovednosti, znalosti a návyky nezbytné pro vstup do základní školy, že mateřská škola je vzdělávací instituce. Tyto dovednosti, znalosti a návyky je možné dítěti vštípit samozřejmě i v domácím prostředí, avšak matky ze sociálně vyloučených lokalit často nevědí, jaké dovednosti, znalosti a návyky má dítě mít, než půjde do školy, jak jim je vštípit a k čemu jsou nezbytné. U rodin se sociálním znevýhodněním s dětmi předškolního věku je tedy nutná dvojí podpora – podpora dítěte v institucionálním předškolním vzdělávání a podpora matky (pečující osoby) v kompetencích při výchově a vzdělávání dítěte předškolního věku. V domácnostech rodin ze sociálně vyloučených lokalit chybí hračky a pomůcky nezbytné pro rozvoj dítěte, což je důsledek jak materiální nouze (hračky nejsou prioritou při výdajích rodinného rozpočtu), tak nekompetentnosti rodičů (když už hračky jsou, tak jsou nerozvíjející, nepodnětné, nevhodně vybrané vzhledem k věku, pouze mechanické, např. panenka Barbie pro dvouleté dítě, repliky zbraní apod.).

Děti přicházející z nepodnětného prostředí sociálně vyloučených rodin jsou při zařazení do základní školy často neúspěšné při zvládání běžných školních povinností souvisejících jak s učivem, tak s režimem školy. Vzhledem ke školnímu neúspěchu jsou děti diagnostikovány jako mentálně retardované

1 <http://www.msmt.cz/statistika-skolstvi>

a velmi často je jim navržen přestup do základní školy praktické (tedy základní školy, jejíž režim a vzdělávací program je upraven pro potřeby dětí s lehkou mentální retardací). Diagnóza mentální retardace není u dětí se sociálním znevýhodněním správná, protože tyto děti mentálně retardované nejsou, ale využívají svoji inteligenci v souladu se životním stylem a potřebami, které přináší jejich přirozené prostředí (tedy prostředí vyloučené lokality, domácnosti), nikoliv školní prostředí. V domácím prostředí dětí se sociálním znevýhodněním dítě uplatní zcela jiné dovednosti, znalosti a návyky než ve škole – potřebuje vědět, jak se postarat o mladšího sourozence, rozeznat barevné kovy, nakoupit a nenechat se ošidit, vědět, komu se v lokalitě vyhnout, co říct úřednici z odboru sociálních věcí apod., nikoliv rozeznat hospodářská zvířata, pojmenovat barvy, umět nakreslit maminku, složit puzzle či správně používat předložkové vazby. Děti svoji inteligenci využívají (zcela přirozeně) k adaptaci na prostředí, v němž vyrůstají, bohužel zcela v rozporu s nároky školního (a sociálního) prostředí. Děti z nepodnětného prostředí nejsou mentálně retardované, mají jistá znevýhodnění, která je možná vyrovnávat zavedením opatření, mezi něž patří právě předškolní vzdělávání.

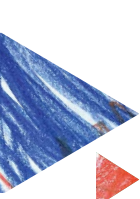
Dalším důležitým momentem při vyrovnávání sociálního znevýhodnění dětí ze sociálně vyloučených lokalit je depistáž těchto dětí v terénu. Právě vzhledem k výše uvedeným faktorům (vnitřním i vnějším) vypadávají děti předškolního věku ze sociálně vyloučených lokalit zcela ze vzdělávacího systému a jsou do něho zapojeny až povinnou školní docházkou, do té doby nikdo nenárokuje, nekontroluje, nevyhledává, jakou péči dětem rodiče věnují, jak rozvíjejí jejich kompetence vzhledem ke školní úspěšnosti.

Veškeré mechanismy, které by mohly vést k umisťování dětí z nepodnětných rodin do systému vzdělávání (tedy MŠ, přípravných ročníků či jiných, alternativních zařízení) jsou na základě doporučení. V podstatě jedinou institucí, která dítě předškolního věku v rodině může zachytit, jsou oddělení sociální právní ochrany dětí či odbory péče o dítě při odborech sociálních věcí obecních či městských úřadů, magistrátů. Tyto instituce však zasahují až v momentě, je-li rodina výrazně patologická či má soudní dohled. Ani tak ale pečujícím osobám tento orgán nenaučuje, aby dítě docházelo do předškolního zařízení, a to ani v případě, má-li dítě odklad školní docházky, nebo dokonce dodatečný odklad školní docházky. V případě odkladu školní docházky je poradenským zařízením doporučena přípravná třída či MŠ, neexistuje však pověřený orgán, který by rodinu podporoval ve vyhledávání vhodného zařízení pro dítě, kontroloval ji a uděloval sankce.

Nadto existují rodiny, které nejsou výrazně patologické, nemají soudní dohled, přesto se dítě v nich vyvíjí bez adekvátních podnětů, což v důsledku vede ke školnímu neúspěchu. Pečující osoby nemají dostatek kompetencí vyhledat vhodnou službu, která by byla alternativou pro MŠ, respektive zajistily minimální přípravu dítěte pro vstup do základní školy. Proto je v tomto ohledu podstatná terénní práce na bázi sociálně aktivizačních služeb, která zajistí depistáž dětí v terénu a podporu rodin ve vzdělávání předškolních dětí.

2. NÍZKOPRAHOVÉ PŘEDŠKOLNÍ KLUBY

2.1. POSLÁNÍ A VEŘEJNÝ ZÁVAZEK PŘEDŠKOLNÍCH KLUBŮ

Předškolní klub (dále jen PK) je ambulantní služba sociální prevence nepodléhající zákonu č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Klub poskytuje systematickou přípravu na vstup do hlavního vzdělávacího proudu dětem, jejichž rodiče nebo pečující osoby se dlouhodobě ocitají v nepříznivé životní situaci, již nedokážou bez podpory ostatních řešit, a dětem, které ze stejných důvodů vypadávají ze systému předškolního vzdělávání (nedostatečná kapacita běžných mateřských školek, nedostatek kompetencí rodičů k tomu, aby dítě docházelo do běžné mateřské školy). PK je zároveň služba poradenská, která podporuje rodiny při výběru základní školy, provádí rodiny systémem pedagogicko-psychologického poradenství, vzdělává pečující osoby ve vývoji dítěte v předškolním věku a podporuje v samostatnosti v péči o dítě.

Veřejný závazek směřuje k tomu, aby dítě získalo dostatečné znalosti, dovednosti a návyky nezbytné k úspěšnému vstupu na základní školu a zároveň došlo k podpoře rodiny nebo nejbližšího sociálního okolí dítěte tak, aby rodina byla oporou při primárním a sekundárním vzdělávání. Úspěšným vstupem na základní školu a vytvořením podmínek pro její zvládnutí se zvyšují šance na vstup do sekundárního vzdělávacího proudu a tím i na trh práce.

Posláním předškolních klubů je prostřednictvím pravidelných vzdělávacích a nárazových volnočasových a zájmových aktivit připravovat děti předškolního věku z nepodnětného prostředí pro vstup do základní školy hlavního vzdělávacího proudu a předávat jim znalosti, dovednosti a návyky nezbytné k úspěšnému zvládnutí nároků základní školy. Předškolní kluby alternují mateřské školy, do kterých se děti ze sociálně vyloučeného prostředí nedostanou, zároveň mají ambici stát se nástrojem zkompetentňování sociálního okolí dítěte do takové míry, aby dítě bylo zařazeno do běžných institucí předškolního vzdělávání, a rodina mohla využívat běžné služby dostupné široké veřejnosti. Pedagog předškolního klubu může včas zachytit případné výchovné a vzdělávací obtíže dětí tak, aby mohlo dojít k jejich vyrovnávání.

2.2. CÍLE PŘEDŠKOLNÍCH KLUBŮ

V souvislosti se snahou o snížení míry sociálního vyloučení, stigmatizace, sociálního znevýhodnění dětí a zvýšení jejich šancí a schopností potřebných pro úspěšné absolvování ZŠ (popřípadě SŠ či SOU, tedy vzdělávací kariéru jako celek) si předškolní kluby stanovily následující cíle:

- ▶ Naučit děti takovým znalostem, dovednostem a návykům, které jsou nezbytné k úspěšnému vstupu a vzdělávání na základní škole.
- ▶ Umožnit dětem, které z různých důvodů nemohou navštěvovat běžnou mateřskou školu (kapacitní důvody mateřských škol, systém přijímání do mateřských škol na základě pracovní smlouvy matky, důvody přímo vycházející z cílové skupiny osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách) institucionalizované a odborné předškolní vzdělávání.
- ▶ Rozšiřovat obzory dětem jejich vytržením ze sociálně vyloučené lokality, poskytovat dětem zážitky, propojovat jejich životní situace s prostředím mimo vyloučenou lokalitu/patologické prostředí.
- ▶ Umožnit dětem pobývat, vzdělávat se a projevovat v kolektivu vrstevníků.
- ▶ Umožnit dětem hrát si a vzdělávat se v chráněném a bezpečném prostředí.
- ▶ Podchytit včas případné výchovné nebo vzdělávací obtíže dítěte, zprostředkovat rodičům dítěte odborné poradenské zařízení, zajistit návaznou službu.
- ▶ Zprostředkovat dítěti společné pozitivní zážitky s matkou nebo nejbližším sociálním okolím.
- ▶ Naučit děti přijímat dospělou autoritu.
- ▶ Naučit děti dodržovat režim, vědomě jednat podle pravidel.
- ▶ Zvyšovat sebevědomí dětí a chuť projevovat co umí a potřebuje.
- ▶ Prostřednictvím pedagogických metod vyrovnávat znevýhodnění dětí.
- ▶ Poskytovat službu v rámci zachování a rozvíjení důstojného života klientek/klientů.
- ▶ Umožnit osobám v nepříznivé sociální situaci využívat služeb místních veřejných institucí i přirozené vztahové sítě.
- ▶ Spolupracovat s dalšími subjekty působícími v místě s cílem zamezovat segregaci a podporovat sociální začleňování.

Cílem předškolních klubů není vytvářet segregační model vzdělávání předškolních dětí se sociálním znevýhodněním. Jestliže do předškolního klubu dochází dítě, jehož znalosti, dovednosti a návyky (kompetence pečující osoby dítěte) dosáhly takové úrovně, že je možné jej vzdělávat v jiné, státní, většinové, instituci (spolu s dětmi z většinové populace), je naším cílem doprovodit takové dítě do tohoto zařízení a nějakou dobu ho podporovat. Nelze vyhodnotit, jaké zařízení a jaká cesta jsou pro dítě, které opouští nízkoprahový předškolní klub, nejlepší, protože každé město či lokalita mají jiné možnosti. Pracovník předškolního klubu by měl mít dobrý přehled o kapacitě mateřských škol, přípravných ročníků či jiných mainstreamových zařízeních, která předškolní děti vzdělávají. Zkušenosti s umísťováním dětí z předškolního klubu do běžné vzdělávací instituce jsou v **příloze V**.

2.3. CÍLOVÁ SKUPINA PŘEDŠKOLNÍCH KLUBŮ

Služba je určena dětem ze sociálně znevýhodňujícího prostředí ve věku 3 až 6, resp. 7 let (věkovou hranicí je věk nástupu povinné školní docházky) a jejich rodičům, resp. pečujícím osobám. Sociálně znevýhodňujícím prostředím pro děti rozumíme podmínky, kdy rodiče (nebo jiné osoby pečující o dítě) jsou dlouhodobě v tíživé životní situaci, v konfliktu se společenskými normami, institucemi apod., mohou být ve zvýšené míře ohroženi výskytem nebo dopadem sociálně-patologických jevů, může se jednat o samoživitelky/samoživitele, osoby dlouhodobě zneužívané nebo týrané.

V důsledku pak takové prostředí způsobuje znevýhodnění ve smyslu nedostatku podnětů pro rozvoj znalostí, dovedností a návyků nezbytných pro vstup do základní školy, absenci jakéhokoli režimu, nedostatek sebevědomí, nedostatečné nebo až patologické společenské chování apod.

Sekundární cílovou skupinou jsou matky dětí, resp. osoby pečující o dítě (velmi často babičky, tety, starší sestry) a nejbližší sociální okolí dítěte.

► 2.4. NEGATIVNÍ VYMEZENÍ CÍLOVÉ SKUPINY PŘEDŠKOLNÍCH KLUBŮ

Jsou to ty děti, jejichž rodina nebo nejbližší sociální okolí může využívat sítě běžně dostupných vzdělávacích služeb. Tato dostupnost je chápána jak na straně vnější – rodina splňuje veškeré formální požadavky k přijetí dítěte do vzdělávací instituce (schopnost úplaty za služby, plnění požadavků na přijetí – rodiče zaměstnaní apod.), tak na straně vnitřní – rodinní příslušníci mají kompetence nezbytné k využívání běžně dostupných zdrojů k podpoře dítěte (schopnost dodržovat časové lhůty, schopnost adekvátně komunikovat, priorizace vzdělávání apod.).

Děti, jejichž speciální vzdělávací potřeba vyžaduje specifické pomůcky, přístupy a prostředí, např. dítě s tělesným postižením, které vyžaduje speciální rehabilitační pomůcky a péči, dítě s vážným smyslovým postižením, dítě s poruchou autistického spektra apod.

Dítě, jehož rodina je vzhledem ke své sociální situaci naprosto nekompetentní dodržovat minimální pravidla nízkoprahové služby (např. matka závislá na tvrdých drogách), rodiny, kde životní situace nedovoluje službu efektivně využívat, kde je potřeba nejprve odstranit základní příčinu krizové životní situace (např. závislost). Zde se služba poskytuje nárazově, v terénu, v rámci „harm reduction“, ale rodině jsou doporučovány návazné služby.

► 2.5 KAPACITA PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU

Kapacita předškolního klubu je zcela závislá na místních podmínkách organizace, která zařízení zřizuje a provozuje. Zkušenost je taková, že pedagog předškolního klubu, který je zaměstnán na 0,5 úvazku (tj. 20 hodin týdně), zvládne vést předškolní klub a další aktivity (práce v terénu, jednání na úřadě, administrativa, příprava volnočasových aktivit apod.) s deseti docházejícími dětmi.

Tento počet je proměnlivý v závislosti na časoprostorových a finančních možnostech zřizující organizace. Více o časové a obsahové náplni práce pedagoga předškolního klubu v **kapitole 3**.

2.6. PRINCIPY POSKYTOVÁNÍ SLUŽBY PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU

Při poskytování služby jsou dodržovány zásady a principy, které jsou v souladu s cílovou skupinou služby, cílem služby tak, aby se klientům pro vstup do služby maximálně snížil práh.

Zásady a principy pro poskytování služby předškolního klubu:

- ▶ **Bezplatnost.**
- ▶ **Nízkoprahovost** - PK minimalizuje překážky, které by mohly bránit potenciálním klientům využívat službu (špatná časová, prostorová či finanční dostupnost, psychologická bariéra apod.).
- ▶ **Dobrovolnost, právo volby klienta** - nikdo není nucen k účasti na aktivitách PK, využívání služeb PK nelze nařídit. Využití služeb PK je dobrovolné, existuje právo klientky/klienta rozhodnout se k využívání služby i k jejímu ukončení. V případě předškolního klubu má právo ukončit spolupráci rodič (pečující osoba) dítěte v případě, že službu z různých důvodů čerpat nechce, stejně tak je možné spolupráci ukončit nebo modifikovat na základě potřeb dítěte.
- ▶ **Podpora samostatnosti a nezávislosti:** PK vytváří takové prostředí, v němž se klientka/klient samostatně a svobodně rozhoduje o své vůli, tzn. PK nevytvářejí prostředí, ke kterému by byla klientka/klient vázán a které by vytvářelo závislost na využívání služby.
- ▶ **Ochrana důstojnosti a soukromí** klientky/klienta, dodržování lidských práv a svobod.
- ▶ **Rovné příležitosti, absence diskriminace:** Všechny klientky/klienti jsou si mezi sebou rovny/ni. Nedochází k diskriminaci na základě věku, pohlaví, sexuální orientace ani etnické, národnostní, sociální, náboženské či jiné příslušnosti. Zároveň je respektována individualita jednotlivých návštěvníků.
- ▶ **Individuální přístup:** Poskytování služby vždy vychází z individuálních potřeb klienta/klientky.

2.7. NÁSTROJE A METODY SLUŽBY PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU

2.7.1. SKUPINOVÁ PRÁCE

- **Pravidelný předškolní klub** – pravidelné předškolní kluby, jejichž obsahem je cílená práce s dětmi předškolního věku vedoucí k jejich přípravě na vstup do základní školy.
- **Výlety, návštěvy institucí** – nepravidelné občasné zážitkové akce mimo sociálně vyloučenou lokalitu, jejichž cílem je dát dětem (i rodičům) zkušenost s jiným sociálním prostředím, než je sociálně vyloučená lokalita, nabídnout dětem neznámé podněty prostřednictvím zážitku. Výlety a návštěvy jsou buď pouze pro děti (s cílem naučit děti samostatně reagovat v neznámém prostředí bez matky) nebo pro děti i rodiče zároveň (s cílem zprostředkování pozitivního zážitku, který vede k upevnění vztahu mezi dítětem a rodičem).
- **Společné akce pro děti a rodiče** - akce, jejichž náplní je jakákoliv společná aktivita dětí a rodičů, která dá rodiči i dítěti pozitivní společný zážitek a zároveň matku zkompetentňuje k péči a správnému vedení dítěte. Tyto akce bývají kreativní, zážitkové (společné výtvarné aktivity, nácvik divadla, besídky k různým příležitostem apod.).

2.7.2. INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE

Vzhledem k věkové a sociální diverzitě dětí ve skupině je potřeba se každému dítěti věnovat při výchovně-vzdělávací práci individuálně. Frontální práce není jedinou výchovně-vzdělávací formou. O individuální práci více v kapitole 2.8.

Foto Iva Zimová

2.7.3. TERÉNNÍ PRÁCE

- **Kontaktování potenciálních klientů, depistáž** – klienti přicházejí do služby zpravidla na základě kontaktu v terénu, nabídky přímo od pracovníka/pedagoga předškolního klubu.
- **Kontaktování klientů, informace** – pedagog kontaktuje klienty v terénu v případě, že potřebuje předat/získat informace nezbytné k poskytování služby. Kontaktování klientů v terénu je způsob, jak naučit rodiče dítě při absenci omlouvat, jak pozvat rodiče na skupinovou aktivitu apod.
- **Kontaktování klientů, zkompetentňování** – pedagog pracuje s dítětem přímo v rodině s cílem naučit matku (pečující osobu) dovednostem a znalostem nezbytným k tomu, aby s dítětem efektivně pracovala sama. Pedagog představuje matce jednotlivá cvičení s ohledem na vývojovou psychologii dítěte, ukazuje či půjčuje vhodné pomůcky, poskytuje informační servis.

2.7.4. PEDAGOGICKÉ METODY

Samotný obsah výchovně - vzdělávací práce v předškolním klubu je inspirován rámcovým vzdělávacím program pro mateřské školy. V tomto ohledu nejsou nutné inovace, obsahově se předškolní kluby od mateřských škol neliší. Pochopitelně není možné obsáhnout to, co v mateřských školách, protože časová dotace předškolních klubů je omezená, závislá na místních časových a finančních podmínkách, předškolní klub není otevřen denně (je otevřen min. 3x týdně tři hodiny), ostatně suplování mateřské školy není ani primárním cílem.

Vzhledem k cílové skupině dětí se sociálním znevýhodněním jsme zvolili pro výuku některých kategorií norskou alternativní vzdělávací metodu Grunnlaget. Grunnlaget patří mezi tzv. sociokulturně nezatížené vzdělávací metody. Jejím principem je učení se v pojmech a je určena dětem (nejen) se speciálními vzdělávacími potřebami předškolního a mladšího školního věku, dobře se uplatňuje při edukaci dětí cizinců a dětí s poruchami učení v oblasti matematiky. Více o této metodě v **příloze I.**

Foto Iva Zimová

2.8. PRŮCHOD KLIENTA SLUŽBOU PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU

V následujících odstavcích si zcela konkrétně představíme, mechanismy přímé práce s klientem v předškolním klubu. K ilustraci průchodu klienta službou slouží kasuistiky v **příloze VI**.

2.8.1. DEPISTÁŽ KLIENTŮ, OSLOVOVÁNÍ CÍLOVÉ SKUPINY

Oslovování klientů probíhá na několika úrovních:

Depistáž klientů v terénu je způsob práce, jímž je cílová skupina nejčastěji oslovována v případě, že je služba v lokalitě nová. Do lokality a rodin, vstupuje sám pedagog/koordinátor předškolního klubu, službu sám aktivně nabízí potenciálním klientským rodinám. Je-li v lokalitě zavedena nějaká forma terénní sociální práce (TSP poskytuje městský úřad, NNO apod.), může pedagog využít znalosti terénu terénního sociálního pracovníka, případně jím být při práci v terénu doprovázen.

V lokalitách, kde je služba již zavedena, přichází potenciální klienti na **doporučení jiného klienta**, tedy klient sám oslovuje pracovníka. Tento způsob otevření spolupráce s klientem zaručuje určitou minimální vnitřní motivaci klienta spolupracovat, spolupráce na bázi tohoto začátku bývá stabilní.

Při oslovování cílové skupiny může pedagog využít **doporučení úřadu/školy/sociální služby**. Tento způsob depistáže se využívá nejčastěji ve městech, kde není uzavřená sociálně vyloučená lokalita. Pracovníci městského úřadu, škol a sociálních služeb mohou službu nabízet, nemohou však předat pedagogovi kontaktní údaje potenciálních klientů (je třeba respektovat ochranu osobních údajů), je-li spolupráce se zmíněnými subjekty úzká, může pedagog oslovovat klienty v doprovodu pracovníků výše zmíněných institucí.

Při oslovování klientů využívá pedagog stručných letáček informativního charakteru (**viz příloha II**).

2.8.2. PRVOKONTAKT, DOJEDNÁVÁNÍ PODMÍNEK SPOLUPRÁCE

Prvokontakt je první jednání se zájemcem o službu, klient definuje svoji objednávku, na základě které pak spolu s pracovníkem definuje zakázku směrem ke službě, tj. oblasti, na kterých budou klient a pracovník spolupracovat. V průběhu prvokontaktu se klient seznámí s pracovníkem, prostory zařízení, s nabídkou služeb, s možnostmi poradenství, tj. získá základní informace o službě, na základě kterých se pak rozhoduje, zda službu bude čerpat.

V případě předškolního klubu je prvotní zakázkou obvykle docházka dítěte do kolektivu dětí v předškolním klubu a jeho zařazení do systematické výchovně-vzdělávací práce. Tato prvotní zakázka však není obvykle jedinou. Vzhledem k problémovému sociálnímu zázemí dětí vyvstávají od klientů mnohdy objednávky, které se týkají řešení některé složité životní situace v rodině (dluhy, bydlení, zaměstnání...), k řešení těchto situací využívá pedagog navazujících sociálních služeb (buď uvnitř organizace, je-li možnost, případně doporučí službu jiné organizace), mezi časté druhotné objednávky patří poradenství v oblasti péče o dítě – rodiče potřebují poradenství v oblasti lékařské péče, vzdělávacích institucí, pedagogicko-psychologického poradenství, volného času apod. Vzhledem k těmto zakázkám pak pedagog volí vhodné nástroje a metody práce.

Spolupráce klienta se službou je v minimální možné míře ukotvena v dokumentu „Podmínky spolupráce“ (**Příloha III**). Tento dokument stanovuje, co a za jakých podmínek služba klientovi nabízí, a slouží k formalizaci vztahu mezi oběma stranami.

2.8.3. INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE S KLIENTEM V PŘEDŠKOLNÍM KLUBU

Prímá práce s dětmi v předškolním klubu se odehrává v několika formách, jednou z nich je individuální práce.

Děti, které navštěvují předškolní kluby, jsou ve vzdělávání znevýhodněny. Tato znevýhodnění se projevují různě, v různých oblastech, v různé intenzitě, ač jsou objektivní a obecné příčiny shodné (tj. sociálně nepodnětné nebo patologické prostředí). V podstatě není možné popsat sociální znevýhodnění jako fenomén, který se u dětí projevuje v podobných nebo shodných důsledcích, slovníkem pedagoga či psychologa, nejde jednoznačně diagnostikovat podle jednotného klíče, šablony, normy. Proto jsme jako nástroj určení dovedností, znalostí a návyků nezvolili diagnózu dítěte, ale záznam toho, s čím dítě do předškolního klubu přichází, a tyto dovednosti, znalosti a návyky porovnáváme

s tím, co by dítě v daném věku mělo ideálně umět, znát, ovládat. V praxi to vypadá tak, že i děti stejného věku mají různě rozvinuté jednotlivé oblasti vývoje (což je běžné u všech dětí), tedy různé potřeby ve vzdělávání.

K záznamu dovedností, znalostí a návyků nám slouží záznamový arch (Příloha IV.). Tento arch je rozdělen dle jednotlivých oblastí vývoje dítěte (motorický vývoj, smyslové percepce apod.), pedagog pak zaznamenává do tabulky, zda dítě má dovednosti, znalosti a návyky odpovídající svému věku, případně na jaké jsou úrovni, čímž mu již samotný záznam poskytne informaci o tom, na čem je potřeba s dítětem pracovat, které oblasti rozvíjet.

Při vstupu dítěte do zařízení provádí pedagog vstupní záznam, na základě kterého si vypracuje individuální plán rozvoje dítěte, tzn. stanoví si cíle, kterých chce u dítěte v určeném čase dosáhnout. Čas, který si pedagog stanovuje na splnění cíle, je variabilní v závislosti na tom, jaká je frekvence návštěvnosti dítěte v zařízení, jaká je frekvence poskytování služby (např. 3x týdně 3 hodiny, roli hraje nemocnost dítěte apod.), jaká je forma práce s klientem (zda pedagog pracuje s dítětem v předškolním klubu i v rodině), jaké jsou kompetence rodičů (zda jsou rodiče součinní při plnění cílů) apod. Pro ilustraci: doba plnění individuálního plánu rozvoje dítěte je při frekvenci docházky dítěte do zařízení 4x týdně na 4 hodiny a minimální součinnosti rodičů jeden školní rok, přičemž úspěšnost plnění cílů je asi 70%. Na konci období, které si pedagog pro splnění cíle stanoví, je prováděn druhý záznam dovedností, znalostí a návyků. Tento výstupní záznam provádíme jako evaluaci námi provedené intervence.

Záznamové archy nemají ambici diagnostickou, nejsou oficiálně, formálně uznávaným dokumentem, slouží jako vodítko pedagoga k individuální práci s dítětem a na základě souhlasu rodičů mohou tyto záznamy putovat s dítětem do dalších vzdělávacích zařízení (snad by mohly sloužit pedagogům při zápisu, psychologům při diagnostice atd.).

2.8.4. PRAVIDLA PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU

Předškolní kluby jsou nízkoprahová sociální služba. Nízkoprahovost zařízení spočívá v maximální možné míře otevřenosti vůči cílové skupině v tom smyslu, aby se služba dostala opravdu ke všem. Nízkoprahovost se prolíná do forem nástrojů práce s klientem, do individualizace práce a je samozřejmě zdarma. V rámci každodenního kontaktu je pro udržení chodu služby potřeba dodržovat pravidla klubu.

V rámci služby předškolního klubu lze popsat pravidla na třech vztahových úrovních:

1. Pravidla, která dodržují rodiče vůči službě,
2. Pravidla, která dodržují děti vůči službě (tedy pravidla chování v předškolním klubu),
3. Pravidla, která dodržuje pracovník vůči klientům (dětem i dospělým).

Pro názornost uvádíme pravidla, která jsou dodržována v předškolních klubech:

Ad. 1:

- Pokud dítě chybí více než 1 den, musí být osobně nebo telefonicky omlučeno.
- Dítě s sebou do školky nosí svačinu a láhev s pitím, svačiny pro děti nesmí být sladké.
- Do školky vodíme děti včas, pro děti si chodíme včas (pozn. pedagog stanovuje dobu příchodu a odchodu dětí do klubu).
- Jednou měsíčně účast na společné aktivitě s dětmi (toto pravidlo nemají všechny předškolní kluby, ale osvědčilo se jako dobrý nástroj zpětné vazby a jako informační schůzka s rodiči, někde nazýváno jako „třídní schůzka“).
- Informujeme pedagoga o zdravotním stavu dítěte.
- Dítě chválíme, nasloucháme mu, nevyhrožujeme mu.

Ad. 2:

- ▶ Všichni jsme kamarádi.
- ▶ Neublížíme si slovně, ani fyzicky.
- ▶ Používáme kouzelná slovíčka dobrý den, nashledanou, děkuji, prosím, promiň.
- ▶ Uklízíme po svačině.
- ▶ Uklízíme hračky.
- ▶ Umíme se dohodnout, nekřičíme, neskáčeme si do řeči.
- ▶ Myjeme si ruce – před jídlem, po jídle, po toaletě.
- ▶ Každý má ve třídě a v šatně své místo.

Výčet pravidel slouží jako ilustrace. Výše uvedená jsou ta základní, která se shodují ve všech předškolních klubech spol. Člověk v tísní, o.p.s. Další konkrétní pravidla, jsou modifikována s ohledem na místní podmínky a zkušenosti pedagogů.

Ad 3.:

- ▶ Mlčenlivost.
- ▶ Individuální přístup.
- ▶ Rodičům vykáme.
- ▶ Rodiče informujeme o všem, co se ve školce děje.
- ▶ Na děti neuplatňujeme fyzické tresty.
- ▶ Rodiče i děti se včas dozvědí, že školka bude zavřena (např. z důvodu školení pracovníka apod.).
- ▶ Ke všem klientům přistupujeme stejně.

Při definování pravidel se pochopitelně nabízí otázka po sankcích, které následují, pokud dojde k jejich porušování. Při práci s dětmi pochopitelně neuplatňujeme žádné sankce, porušování pravidel se řeší jako výchovná situace a pravidla se v dětech upevňují režimem, přístupem a komunikací. Stejně tak u dospělých se porušování pravidel považuje za podnět ke konzultaci, nikoliv za podnět k sankci. To, jakým způsobem řeší pedagog prohřešky proti pravidlům, závisí na kompetentnosti rodičů dětí. Příkladem postoje, který pedagog zaujme vůči rodiči, který neomluvil dítě z třídní absence: rodiči v konzultaci vysvětlí, že nemůže vědět, zda se rodina neodstěhovala nebo neztratila zájem o službu, příště je potřeba dítě omluvit, protože na jeho místo může být přijato jiné dítě.

3. PERSONÁLIE

Pedagog předškolního klubu je řízen personálně a metodicky. Personálně jej vede ředitel pobočky spol. Člověk v tísní v dané lokalitě (případně koordinátor služeb v dané lokalitě). Personální vedení se týká pracovní náplně v její formální podobě, výkaznictví vůči projektu, výkaznictví do klientské databáze ve správné formě a obsahu, intervize, supervize apod. Metodicky jsou pedagogové předškolních klubů vedeni pracovníkem centrály spol. Člověk v tísní, který prostřednictvím metodických setkání celého týmu pedagogů, osobními návštěvami v předškolních klubech a individuálních konzultací pomáhá nastavit minimální standard služby či konzultuje klientské případy. Společná setkání pedagogů předškolních klubů mají velký význam ve sdílení informací o klientské práci a práci v dané lokalitě, jsou inspirativní pro přípravu aktivit, mají motivační charakter. Není-li možné se podobným způsobem inspirovat uvnitř organizace, stejně dobře poslouží stáže u jiných organizací nebo náslechy.

Foto Iva Zimová

Náplň práce pedagoga předškolního klubu je velice rozmanitá. Je to pracovník, který má přesah z pedagogické do sociální práce, s náročnou cílovou skupinou – osobami žijícími v sociálním vyloučení. Je s klientem od prvotní depistáže v terénu až po opouštění předškolního klubu (odchod do ZŠ nebo jiných vzdělávacích institucí), je to člověk, který jedná jak s dětmi, tak s úřady, měl by mít znalosti vývojové psychologie a práce s dětmi předškolního věku stejně jako dovednost vést motivační rozhovor s klientem na sociálním dně. Vzhledem k tomu, že služba není pedagogická, nespadá tedy pracovník kvalifikací pod školský zákon. Pokud je služba registrovaná jako sociální, musí pracovník splňovat kvalifikační požadavky zákona o sociálních službách, pokud organizace službu neregistruje u MPSV, žádné formální požadavky na kvalifikaci pracovníka předškolního klubu nejsou. Přesto je potřeba takového

pracovníka vybírat s ohledem na rozmanitost jeho pracovní náplně a požadavky na odbornost. Pracovník předškolního klubu by měl být přirozenou autoritou nejen dětem, ale i partnerem ke spolupráci s jejich rodiči na sociálním dně, měl by se umět orientovat v problematice vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami stejně jako v nabídce návazných služeb v dané lokalitě.

Pro pracovníce a pracovníky předškolních klubů jsme vytvořili orientační poměr hodin přímé a nepřímé práce v jejich úvazku. Slouží k usnadnění rozčlenění pracovní doby. Doporučený poměr hodin věnovaných jednotlivým oblastem při úvazku 0.5 tedy 20 hodin týdně je:

- ▶ 12 hodin přímé práce s dětmi - minimálně 3 x 3 hodiny přímé práce s dětmi v předškolním klubu, do této přímé práce spadají i konzultace s matkami dětí, zbytek hodinové dotace pro přímou práci je určen pro konzultaci s klienty v terénu.
- ▶ 8 hodin nepřímé práce - přípravy programu a aktivit, porady, administrativa, medializace, publicita, vzdělávání, úprava prostor klubu, úklid, nákup pomůcek a vybavení, jednání na úřadech, vyhledávání informací.

Foto Iva Zimová

B. PRAKTICKÁ ČÁST

V této části textu jsou k nahlédnutí přílohy, které ilustrují a doplňují teoretickou část metodiky. Jejím účelem je dát čtenáři konkrétní představu o chodu služby.

Pedagogové zařízení preprimárního vzdělávání stejně jako pedagogové na prvním stupni základních škol v České republice stále častěji narážejí na problémy s edukací dětí se sociálním znevýhodněním. Tyto děti přicházejí do vzdělávacích institucí jazykově nevybavené, chybí jim základní pojmosloví, což spolu s dalšími aspekty jejich vývoje v sociálně nepodnětném prostředí (absence hraček, her, deprivace, malá pozornost ze strany sociálního okolí, chybějící nebo patologické mluvní a sociální vzory apod.) způsobuje jejich selhávání již na prvním stupni základní školy. U dětí se sociálním znevýhodněním není efektivní tradiční model frontálního vyučování (který je nejčastěji využíván v mateřských i základních školách) mimo jiné proto, že děti výkladu zcela nerozumí. Nejde o neporozumění z hlediska odlišného jazykového prostředí v rodině, ale o nedostatek pojmů, které si dítě z rodinného prostředí přináší a které jsou předpokladem pro další vývoj rozumových schopností a osvojování si znalostí potřebných ke čtení, vytváření matematických představ, počítání, utváření kategorií. Konkrétně to znamená, že dítě nedokáže svět kolem sebe členit na kategorie, které jsou pak potřeba k zakládání uvedených znalostí a dovedností, a to proto, že nedovede danou kategorií nazírat na svět kolem sebe (ať již konkrétní nebo abstraktní) – např. děti se sociálním znevýhodněním často při vstupu do prvního ročníku základní školy nedovedou pojmenovat barvy. Nejenže nedovedou daný předmět označit správnou barvou, ale vlastně ani nechápou, co je onou kvalitou „barva“ daného předmětu, která z vlastností daného předmětu je „barva“. Dětem tak chybí základ pro to, aby si dovedly bez problémů osvojit znalosti a dovednosti nezbytné pro školní úspěšnost.

Právě s koncepty, resp. pojmy pracuje norská metoda Grunnlaget, kterou do České republiky přivezli v listopadu 2011 její autoři Morten A. Hem a Gunvor Sonnesyn.

Grunnlaget vychází z práce norského pedagoga Magne Nyborge a je určen nejen pro práci se sociálně handicapovanými žáky, v Norsku se využívá ve většině mateřských a základních škol při edukaci dětí s běžnými vzdělávacími potřebami, ale i dětmi s poruchami učení (zejména v oblasti matematiky) a dětmi z rodin cizinců (tedy s jiným mateřským jazykem, než je vyučovací). Princip metody Grunnlaget spočívá v tom, že se nejdříve děti naučí chápat základní pojmy jako je barva, počet či tvar, aby se poté učily hledat mezi nimi rozdíly či podobnosti. Rozvíjí v nich dovednosti a způsoby uvažování, které jsou

pro schopnost učit se podstatné. Nově získané znalosti jsou pak základním kamenem k dalšímu učení. Právě schopnost nahlížet svět kolem sebe a členit objekty do kategorií je základním stavebním kamenem dalších poznávacích procesů – učení jde snadněji, pokud nové poznatky můžeme zapojit do již známého systému kategorií. Jako příklad si uveďme učení se tvaru kruh a ovál metodou pojmového učení. Děti si nejprve osvojí pojem „tvar“ a jeho vlastnost „kulatý“. Jako předměty, které mají kulatý tvar, označujeme všechny předměty, které si můžeme objet prstem, aniž by se prst zasekl, zastavil. Patří sem tedy předměty, které nazýváme kruh a ovál. Jestliže dítě bezpečně pozná předměty, které mají kulatý tvar, vyvodíme spolu s nimi názvy pro jednotlivé „kulaté tvary“ (pomocí běžných pomůcek, jako je modelína). Tento proces se od učení se názvům geometrických obrazců memorováním liší tím, že postupuje po krocích – dítě se nejprve naučí nahlížet kvalitu „tvar“ (je potřeba na předmět nahlížet jinak, když hledám „tvar“, než když hledám „barvu“), druhým krokem je pochopení vlastnosti „kulatý tvar“ (předchází a následuje učení se dalším vlastnostem kategorie „tvar“), posledním krokem je samotné pojmenování objektu. Časem se dítě naučí na objekty nahlížet, aniž by muselo nutně verbalizovat daný proces, zkrátka na objektu najde něco známého (barvu, tvar, počet, polohu apod.), a na tom bude stavět nové poznatky a dovednosti.

Norská metoda se zaměřuje především na práci s pojmy, protože právě na nich je postavena nejen výuka samotná, ale jejich správné chápání ovlivňuje i motivaci k dalšímu učení. Pro dosažení úspěchu je nezbytné, aby celý proces v dítěti vyvolával pozitivní emoce, které podporují jeho další chuť k práci. Autoři Grunnlagetu definují pojmy na základě znalosti podobností a rozdílů. Vychází tak z výsledků práce profesora Nyborga, který zjistil, že nejúčinnější způsob učení pojmů je využití konkrétních předmětů, které jsou označovány pojmy, mezi kterými jsou následně hledány rozdíly či podobnosti. Základními pracovními nástroji Grunnlagetu jsou proto jazyk a soubor různorodých předmětů. Je dobré využívat předměty, které děti znají ze svého okolí či které mají rády. Není až tak důležité, co konkrétně to je za předměty, podstatné je, aby se od sebe lišily barvou, tvarem, velikostí, materiálem, ze kterého jsou vyrobeny, využitím atd. V rámci celého konceptuálního vyučování je nezbytně nutné pracovat s reálnými předměty. Obrázky v knížkách rozhodně nestačí. Děti se musí učit na základě mnoha různých senzorických zkušeností umožňujících analyzovat předměty patřící do třídy, již se pojem týká. Právě co největší různorodost umožňuje vytvářet závěry o podobnostech a rozdílech.

Metoda Grunnlaget v sobě zahrnuje tři procesy:

- ▶ selektivní asociaci
- ▶ selektivní diskriminaci
- ▶ selektivní generalizaci

Selektivní asociace

Na začátku celého procesu musí být mezi jevy patřícími do stejné skupiny vybudována asociace založená na pojmovém systému, který dává skupině název. Jestliže řekneme číslo tři, pak slovo číslo vyjadřuje název skupiny a tři je zkoumaný pojem. Při opakovaném používání tohoto systému pak bude slovo číslo aktivovat nejen pojem tři, ale i ostatní dříve naučené názvy čísel. Takovým způsobem nadřazený pojem pomůže vytvořit strukturu a poskytne nutný kontext pro další učivo.

V Grunnlagetu je každý nový pojem uváděn cvičeními, ve kterých děti připojují slovo označující skupinu k vybrané vlastnosti předmětu. V prvním cvičení, kdy se vyvozuje červená barva, mají děti spojovat slova „červená barva“ s předměty, se kterými pracují. Barva je vnímána zrakem, ale děti se dotýkají předmětů i rukama. Jsou vedeny k tomu, aby si nový pojem podržely v představě v co nejširším slova smyslu. To znamená, že mají vytvořit asociace s tolika červenými barvami a jejich odstíny, kolik jich jen dovedou vymyslet. Je velmi důležité, aby předměty, které jsou k výuce používány, byly odlišné v ostatních parametrech, jako je tvar, velikost, materiál atd. Během cvičení je kladen důraz na to, aby děti vždy uváděly jak název vlastnosti, tak název pojmového systému. Nestačí říkat pouze „Auto je červené“, ale důležité je dbát na verbalizaci pojmového systému a říkat „Auto má červenou barvu“. Název vlastnosti je červený, pojmový systém je barva. Při tom hraje velmi důležitou roli samotný učitel, který musí tyto pojmy používat také, protože tím poskytuje dětem model pro jejich vyjadřování.

Další velmi podstatnou úlohou učitele je znovu a znovu potvrzovat správnost odpovědí. Pro děti je potvrzení toho, že něco udělaly správně, odměnou, která je motivuje k další práci. Navíc se tím učitel stává partnerem, který chce dítěti s učením pomoci, a ne někým, kdo vyhledává jeho chyby.

Selektivní diskriminace

Ve druhé fázi je nutné naučit se odlišovat členy skupiny od ostatních objektů, se kterými by mohly být lehce zaměnitelné. Číslo tři tak musí být snadno odlišitelné od čísla dvě nebo čísla čtyři a nesmí být přiřazováno k jinému počtu

předmětů. Dítě zároveň pochopí, že pojem číslo tři se nemění, pokud počítá různé předměty. Děti se postupně učí vyhledávat rozdíly mezi předměty v rozvíjené vlastnosti. Mají se naučit, jaký je rozdíl mezi tím, co patří ke skupině určitého pojmu a co k ní nepatří. Nejdříve se v rámci cvičení soustředí na jednu vlastnost, postupně se přidávají složitější úkoly. I v tomto případě platí, že je to učitel, kdo vytváří model řeči a formuluje odpovědi, které potom děti využívají. Tyto specifické formulace pozitivně přispívají k učení, protože díky nim se děti učí přesnějšímu myšlení.

Selektivní generalizace

Dále je nutné zjistit, v čem jsou si jevy, které se stejně nazývají, podobné. Pokud je skupina nazývána tři, její podobnost je počet. Je potřeba, aby si dítě uvědomilo, že číslo tři existuje bez ohledu na to, co počítáme. Pomocí selektivní generalizace se dítě naučí odhalovat dílčí podobnosti. V této fázi již děti začínají samy popisovat, na co přišly, což opět přispívá k motivaci k dalšímu učení. Generalizační cvičení často začínají úlohami, které kombinují diskriminaci s odhalováním podobností. Děti odpovídají na otázky: „Prosím, ukaž předměty, které jsou si podobné v tom, že mají červenou barvu.“ Nebo „Čím jsou si předměty, na které jsi ukázal, podobné?“ Poté, co dítě dokáže určit podobnost, učitel se ho ptá na odlišnosti. Dítě se tak učí propojovat již naučené pojmové systémy, jako je barva, tvar, délka atd., což postupně zdokonaluje jeho přirozené analytické kódování.

Na konečný výsledek má velký vliv i reakce, kterou proces učení v dítěti vyvolává. Pozitivní pocity jsou spojeny s posílením motivace, negativní zážitky naopak vytvářejí bloky. Tento předpoklad vychází z motivační síly poznávání. Zkušenost zvládnuté úlohy dodává odvahu a energii pokračovat a zároveň zvýší sebevědomí dítěte. Proto je jedním z důležitých faktorů, které ovlivňují motivaci dítěte k dalšímu poznávání, i učitelova reakce.

Zpětná vazba od autority ovlivní to, jak děti vnímají samy sebe v situaci výuky. Když jim učitel ukáže, v čem jsou dobré, aktivuje jejich pozitivní pocity a přispěje tím k jejich zvýšené motivaci. Je špatně, pokud odpovědi dospělých dětí v jejich činnosti stresují. V rámci Grunnlagetu je to, co je správně potvrzeno a to, co bylo nepochopeno nebo naučeno neodpovídajícím způsobem, je bráno jako nedorozumění, které je nutno překonat. Učitel musí pochopit myšlenkové procesy žáka. Vždy existuje důvod, proč dítě odpovědělo určitým způsobem, a ten je potřeba objevit.

Příklad dobré praxe

Metodu Grunnlaget využíváme v nízkoprahové předškolní přípravce pro děti ze sociálně vyloučených lokalit v Bílině. Dětem ve věku 3 – 6, resp. 7 let samozřejmě přizpůsobujeme osvojované kategorie, a tak se věnujeme vyvozování kategorií barva, tvar a poloha. Správné pochopení těchto kategorií je důležité k založení matematických představ dětí a poslouží k pochopení tvarů písmen. Děti, které k nám docházejí, mají často zanedbaný kresebný projev. Kreslení jim nejde, protože jejich kresebný vývoj neprošel potřebnými fázemi. Děti kreslení často vzdávají. Při osvojení kategorie „tvar“ dokáží děti kreslit jednoduché obrázky proto, že si osvojili základní vlastnosti kategorie tvar, který v metodice Grunnlaget rozdělujeme na tvary „rovná čára“, „kulatý“, „oblouk“. Ze známých tvarů, které děti hledají a učí se s pomocí konkrétních předmětů (hledají mezi předměty ty, které mají požadovaný tvar a vybírají předměty, které se liší tvarem) dovedou děti poskládat obrázek postavy, stromu, zvířete, ve školní lavici pak budou schopny ze známých tvarů postavit písmeno A, B, C...

Celý proces učení metodou Grunnlaget má pozitivní emocionální náboj. Děti mají dojem, že si na odpovědi na učitelovy otázky přišly samy. Samo učení je pak motivací k dalšímu učení. Tento fakt je u dětí se sociálním znevýhodněním obrovskou přidanou hodnotou, protože často ve vlastních očích selhávají - nedovedou nakreslit krásný obrázek, nedovedou počítat, nepojmenují barvy - a to je odrazuje od další snahy.

Využívání metody Grunnlaget v běžné praxi školního nebo předškolního zařízení neobnáší změnu konceptu vyučování či jiné úpravy. Spíše než o změnu formy výuky se totiž jedná o změnu obsahu a rétoriky pedagoga. Využívání metody Grunnlaget v podstatě změní způsob, jak pedagog a žáci na věci nahlízejí, tedy i způsob, jak o věcech mluví (velice zjednodušený příklad: o věcech nemluvíme jako o zelených, pokud je něco zelené, je to příliš definitivní, jako bychom dané věci nepřisuzovali jinou kategorii, než barvu. Daná věc ale může být nahlížena v kvalitě tvaru, polohy, umístění, velikosti apod. Proto o objektech hovoříme jako o nositelích daných vlastností, tedy věc má zelenou barvu (čímž připouštíme možnost, že může mít i nějaký tvar, polohu, umístění apod.). Dospělým, pedagogům, všem, kdo již mají osvojené základní kategorie objektů a dovedou s nimi přirozeně, již podvědomě operovat, připadá tato rétorika zbytečná, přitažená za vlasy až kostrbatá, avšak pro děti, které se s kategoriemi operovat teprve učí, je srozumitelná, známá, je oporou.

Pro osvojování jednotlivých kategorií existuje soubor metodických pomůcek, který je sestaven tak, aby měl pedagog po ruce varianty k jednotlivým kategoriím. Jako pomůcky jsou využívány předměty denní potřeby, hračky, barvy či soubor dřevěných předmětů v desítkové soustavě.

Aby mohl pedagog kvalifikovaně využívat metodu, měl by projít kurzem, který provádějí sami autoři Gunvor Sonnesyn a Morten Hem. Kurz je pětidenní, zaměřený jak teoreticky (frekventanti pochopí teorii učení Magne Nyborga, členění kategorií, asociativní učení apod.), tak prakticky (frekventanti prakticky poznají soubor pomůcek, učí se pomůcky využívat v souladu s pojmovým učením).

Metoda Grunnlaget je přesně taková, jaký je její název – ZÁKLAD. Touto metodou dětem skutečně položíme základ pro další úspěšnost ve vzdělávání. Děti se naučí nejen konkrétním dovednostem a znalostem, ale naučí se i názírat na svět optikou známých kategorií a – budou na školní látku hledět prostřednictvím toho, co již znají, což má obrovský vliv na kvalitu učení a motivaci k další aktivitě.

Školka

Klub pro děti

Klub pro maminky

Doučování

Kroužky pro děti

PŘEDŠKOLNÍ KLUB

PONDĚLÍ, ÚTERÝ, STŘEDA - 8:30 – 11:30 - DĚTI

- ▶ Příchod, kreslení voskovými pastely
- ▶ Ranní kruh – pozdravení, prstové hry, písničky...
- ▶ Společná svačinka
- ▶ Hlavní řízená činnost (děti společně se mnou) malování, kreslení, modelování a jiné výtvarné činnosti
- ▶ volná hra

SPOLEČNÉ KLUBY MAMINEK A DĚTÍ

VÝLETY DO PŘÍRODY, DIVADLA A JINÉ „MIMO – ŠKOLKOVÉ“ AKTIVITY

KLUB PRO MAMINKY

ČTVRTEK - 8:30 – 10:00 - MAMINKY (V DOPROVODU DĚTÍ)

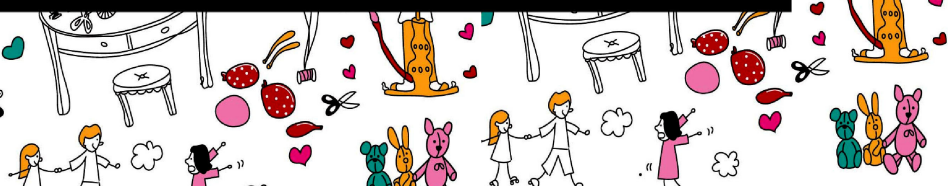
- ▶ „Káva o 9“ – povídání, drobná výtvarná činnost, hosté (vše podle zájmu a domluvy)

Tel. Irena Šulcová : 734 428 235

Informační leták

Výlet

Pravidelné aktivity

PROVOZ PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU A KLUBU MATEK

Neratovice

PŘEDŠKOLKA

Pondělí až Pátek 9:15- 12:00 hod.

(Děti přiveďte mezi 9:00 a 9:15 hod.)

KLUB MATEK

Pondělí 9:15 - 11:30 hod.

Pátek 14:00- 15:30 (konzultační hodiny)

Děti musí mít do předškolky s sebou svačinku, bačkůrky, ručník a staré tričko na převlečení.

Maminky si s sebou do klubu donesou přezuvky a dobrou náladu!

Pokud budete mít nějaký dotaz k činnosti předškolky a klubu matek, klidně se ptejte, ráda vám odpovím.

Mgr. Bohumila Krivčíková - Koordinátorka předškolního klubu a klubu matek

Kontakt: Kojetická 1021, 277 11 Neratovice, Tel.: 734 428 236

STROMEČEK

Centrum pro maminky s dětmi

- pro maminky a děti ve věku od 3 do 6 let
- kapacita je max. 10 dětí
- všechny služby jsou poskytovány bezplatně

Poskytované služby:

- pravidelné a programově připravované tematické aktivity předškolní výchovy
- rozvoj dovedností a znalostí dětí
- přátelské a bezpečné prostředí
- učení se pravidelným návykům a soužití v kolektivu
- předávání kompetencí a pozitivní motivace matek ve výchově předškolních dětí
- rozvíjení individuálních schopností a dovedností matek, posilování jejich mateřské role i role ženy ve společnosti obecně

Otevírací doba :

	zavřeno
Pondělí	
Úterý	9-12 hod – děti i maminky
Středa	9-12 – pouze děti
Čtvrtek	9-12 hod – děti i maminky
Pátek	9-12 – pouze děti

Adresa : Hrbovická 60, Ústí nad Labem, 40001

Kontakt:

Romana Bartůňková: 734 428 485, romana.bartunkova@clovekvtisni.cz

Michaela Píšová: 734 428 151, michaela.pisova@clovekvtisni.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

...PRO MAMKY

Vzdělávací a volnočasové aktivity

- přednášky a diskuze
- kurzy výtvarných technik
- předškolní příprava dětí
- lekce anglického jazyka
- práce na PC
- společné výlety
- povídání příběhů, setkávání

Předškolní příprava

- rozvoj schopností, dovedností a znalostí dítěte
- individuální přístup
- čas i prostor pro hru, pohyb,
- malování a společné výlety
- „učíme děti učit se“

...A PRO JEJICH DĚTI

Adresa klubů: Pionýrů 975/16, 460 06 Liberec 6. Kde nás najdete? V budově v blízkosti ZŠ Dobiášova, vedle pošty. Autobusem č. 12 z Fügnerovy ul. na zastávku Dobiášova.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

NÍZKOPRAHOVÝ PŘEDŠKOLNÍ

KLUB A KLUB PRO MATKY

otevírací doba

Po - Čt 8.30 - 13.00 hod. Předškolní klub

Úta Čt 8.30 - 13.00 hod. Klub matek

kontakty na koordinátorky klubů

Předškolní klub

Josefína Dana Karvayová 777 782 085

Klub matek -

Zdenka Vacková 739 220 761

Člověk v tísni o.p.s.,

Safaříkova 24, 120 00 Praha 2, IČ: 257 55 277,

Podmínky spolupráce

Jmenuji se.....

a přeji si spolupracovat s.....

koordinátorem předškolních aktivit Programů sociální integrace společnosti
Člověk v tísni, o.p.s. se sídlem Šafaříkova 635/24, Praha 2 na řešení své situace.

Telefon na koordinátora předškolních aktivit/koordinátora klubu pro matky:

.....

Telefon na rodiče:

.....

Využívání služeb Nízkoprahové předškolní přípravy se týká dítěte:

Jméno:.....

Datum narození:.....

Bydliště:.....

Vím, že mohu využít:

- ▶ Nízkoprahovou předškolní přípravu – předškolní vzdělávání mého dítěte, které je starší 3 let (Ve 3 letech v případě, kdy je dostatečně zralé a způsobilé pravidelně docházet do předškolního klubu a být zde v nepřítomnosti matky.); zprostředkování poradenství v oblasti předškolního vzdělávání mého dítěte a vstupu na základní školu.
- ▶ Společné volnočasové aktivity – zprostředkování nabídky služeb podporujících smysluplné trávení volného času s dětmi – výjezdové i pobytové akce.

Dostal/a jsem základní informace o tomto programu (práva klienta):

Vím, že koordinátor předškolních aktivit bude vést elektronický záznam z každého našeho společného jednání. Vím, že mám právo do těchto záznamů nahlížet a vyjadřovat se k informacím v nich obsažených. Vím, že k informacím z tohoto spisu mají přístup pouze nadřízení výše uvedeného pracovníka a správce databáze clientských spisů, a že tyto informace nemohou být poskytovány dalším osobám bez mého souhlasu (vyjma zákonných povinností poskytovatele). Vím, že některé údaje mohou být statisticky zpracovány bez uvedení mého jména. Vím, že poskytované služby neplatím a mohu se kdykoliv rozhodnout ukončit spolupráci bez uvedení důvodu. Vím, kdy koordinátor předškolních aktivit může ukončit spolupráci s mojí osobou. Byl/a jsem informován/a o přibližné době trvání spolupráce s Koordinátorem předškolních aktivit.

Povinnosti klienta:

V případě Nízkoprahové předškolní přípravy dítěte se zavazují:

- ▶ Dítě pravidelně do předškolní přípravy doprovázet,
- ▶ v případě absence dítěte toto včas oznámím koordinátorovi,
- ▶ dítě vždy opatřit svačinou a vhodnou obuví na přezutí,
- ▶ opatřit dítě dalším vybavením dle pokynů a doporučení koordinátorky,
- ▶ spolupracovat s koordinátorkou v rámci konzultací,
- ▶ dodržovat a naplňovat dohody, které s koordinátorem na řešení situace mého dítěte uzavřu
- ▶ docházet s dítětem na předškolní přípravu včas; včas si jej vyzvedávat a předávat přímo koordinátorovi,
- ▶ pravidelně koordinátora informovat o zdravotním stavu dítěte a nezamlčovat žádné aktuální zdravotní problémy dítěte,
- ▶ dodržovat pravidla klubu.

V případě společných volnočasových, výjezdových a pobytových aktivit bude uzavřena zvláštní dohoda.

SOUHLASÍM - NESOUHLASÍM s tím, aby byly během aktivit pořizovány koordinátorem dokumentační fotografie činnosti nebo výsledků činnosti a aby tyto fotografie organizace použila při dokumentaci svojí práce donátorovi a při prezentaci činnosti společnosti (např. na webových stránkách společnosti). Vím, že tento souhlas mohu vzít kdykoliv zpět a požadovat stažení jednotlivých fotografií, na nichž jsem já nebo moje dítě.

SOUHLASÍM - NESOUHLASÍM s tím, aby mě koordinátor předškolních aktivit v rámci společných konzultací po předešlé domluvě navštěvoval/a u mě doma. Vím, že toto rozhodnutí mohu změnit kdykoli v průběhu spolupráce.

Vím, že mohu oslovit jméno:.....telefon:.....ředitel/ka pobočky,

případně koordinátora služeb jméno:..... telefon:.....
a on/a vyřídí moje stížnosti, případně mi odpoví na další otázky ohledně spolupráce.
Vím, o dalších způsobech podávání stížností.

.....
podpis klienta

.....
datum

.....
podpis koordinátora předškolních aktivit

.....
datum

Záznamový list osvojených znalostí, dovedností a návyků

Jméno a příjmení dítěte:.....

Datum narození dítěte:.....

Datum přijetí dítěte do služby:.....

Datum záznamu:.....

Záznam provedl/a:.....

Poznámky:

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Motorika, grafomotorika, kresba

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
Hrubá motorika				
skok sounož	3			
překročí nízkou překážku	3			
chůze po schodech nahoru - střídá nohy	3			
chůze po schodech dolů - střídá nohy	4			
stoj na spíčkách s otevřenýma očima	5			
poskoky na jedné noze	4			
chůze po zvýšené ploše	5			
přeskočí snožmo nízkou překážku	6			
Jemná motorika				
manipulace s drobnými předměty (korálky)	3			
stříhání	4			
dotkne se bříškem každého prstu palce	5			
pozná hmatem výrazně odlišné hračky	4			
Kresba				
vyhledává kreslení	3			
pojmenovává čáranice	3			
hlavonožec	4			
postava (hlava, trup, končetiny)	5			
postava s detaily	6			
Grafomotorika				
čára svislá	3			
čára vodorovná	3			
kruh	4			
spirála	4			
vlnovka	5			
šikmá čára	5			
“zuby”	6			
horní smyčka	6			
spodní smyčka	6			
Vizuomotorika				
čára mezi dvěma liniemi	4			
překreslí obrázek podle předlohy	6			
Lateralita				
navlékání korálků		pravá	levá	
zvonění zvonečkem				
hod míčem				
šroubování uzávěru láhvi				
stříhání				
divání do kukátka				
Poznámka (úchop psacího náčiní ,držení tužky, postavení ruky, uvolnění ruky, tlak na podložku, plynulost tahů):				

datum:

záznam provedl/a:

Zrakové vnímání a paměť

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
Barva				
přiřadí barvu (základní)	3			
na pokyn ukáže požadovanou barvu	4			
pojmenuje barvu (základní)	4			
přiřadí odstíny barev	5			
pojmenuje odstíny barev	6			
Figura a pozadí				
vyhledá známý předmět na obrázku	3			
odliší dva překrývající se obrázky	5			
sleduje linii mezi ostatními liniemi	6			
vyhledá tvar na pozadí	6			
Zrakové rozlišení				
odliší výrazně jiný obrázek v řadě	4			
odliší obrázek jiné velikosti	3			
odliší neshodné dvojice lišící se detailem	5			
vyhledá dva shodné obrázky v řadě	6			
Část a celek				
poskládá obrázek ze dvou částí	3			
poskládá obrázek ze čtyř částí	4			
složí tvar z několika částí dle předlohy	6			
dolnění chybějící tvar v obrázku	6			
Zraková paměť				
pamatuje si tři předměty, pozná, který chybí	4			
ze šesti obrázků si tři pamatuje	5			
umístí obrázky na místo	6			
jmenuje obrázky zleva doprava	5			

datum:

záznam provedl/a:

Sluchové vnímání a paměť

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
Naslouchání				
lokalizuje zvuk	3			
pozná známé předměty podle zvuku	4			
naslouchá krátkému příběhu, pohádce	4			
Sluchové rozlišování				
rozliší slova s vizuálním podnětem (změna hlásky)	4			
rozliší slova bez vizuálního podnětu (změna hlásky)	5			
rozliší slova s vizuálním podnětem (změna samohlásky)	4			
rozliší slova bez vizuálního podnětu (změna samohlásky)	5			
rozliší slova s vizuálním podnětem - znělé/neznělé	5			
rozliší slova s vizuálním podnětem (změna délky)	5			
rozliší slova bez vizuálního podnětu (změna délky)	6			
rozliší slova s vizuálním podnětem (změna měkčení)	6			
rozliší slova bez vizuálního podnětu (změna měkčení)	6			
Sluchová paměť				
zopakuje větu ze tří slov	3			
zopakuje větu ze čtyř slov	4			
zopakuje větu z pěti slov	5			
zopakuje pět nesouvisejících slov	6			
Sluchová analýza a syntéza				
roztleská slovo na slabiky	4			
vyhledá rýmující se dvojice	5			
Rytmus				
napodobí rytmus (2-4 tóny a více)	5			

datum:

záznam provedl/a:

Vnímání prostoru

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
nahoře, dole	3			
předložkové vazby na, do - chápe a používá	4			
vpředu, vzadu	4			
předložkové vazby před, za, nad, pod, vedle, mezi	5			
daleko, blízko	5			
první, poslední	5			
uprostřed, prostřední, předposlední	5			
orientace v okolí - dítě ví, jak se jde do obchodu...	5			
vpravo, vlevo na vlastním těle	5			
vpravo, vlevo - umístění předmětu	6			
dvě kritéria umístění (vpravo nahoře)	6			

datum:

záznam provedl/a:

Vnímání času

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
přiřadí činnosti obvyklé pro ráno	5			
přiřadí činnosti obvyklé pro poledne	5			
přiřadí činnosti obvyklé pro večer	5			
seřadí obrázky podle posloupnosti	5			
začíná se orientovat ve dnech v týdnu	6			
přiřadí činnosti obvyklé pro roční období	6			
pojmy včera, dnes, zítra	6			

datum:

záznam provedl/a:

Řeč

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
Lexikálně-sémantická rovina				
pojmenuje běžné věci na obrázku	3			
chápe pojmy "já", "moje"	3			
správně používá slova "ano", "ne"	3			
reprodukuje jednoduchou říkanku	4			
zařazuje různé obrázky pod nadřazené pojmy	4			
vysvětlí na co máme... (oči, auto, ...)	4			
poslouchá pohádky, chápe děj	4			
spontánně vypráví podle obrázku	4			
chápe jednoduché vtipy a hádanky	5			
sestaví dějovou posloupnost a popíše ji	5			
přihadí, co k sobě patří a vysvětlí to	5			
tvoří protiklady	6			
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku	6			
správně posoudí pravdivost či nepravdivost tvrzení	6			
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkového doprovodu	6			
Morfologicko-syntaktická rovina				
mluví ve větách	3			
rozlišuje mezi jednotným a nožným číslem	3			
skloňuje	3			
užívá čas minulý, přítomný a budoucí	5			
pozná nesprávně utvořenou větu	6			
do příběhu doplní slovo ve správném tvaru	5			
Pragmatická rovina				
upřednostňuje verbální formu komunikace, řečí dosahuje cíle	3			
řekne svoje jméno, jména sourozenců, kamarádů	4			
mluví nenuceně, pokouší se konverzovat	4			
spontánně informuje o zážitcích	4			
řečový projev je formálně i obsahově správný	6			
spontánně navazuje řečový kontakt s dětmi i dospělými	6			
dokáže zformulovat otázku	6			
řekne svoje jméno a příjmení, jména rodičů, sourozenců, kamarádů, učitelek, adresu	6			
oční kontakt	3			
oční kontakt	4			
oční kontakt	5			
oční kontakt	6			
Fonetická-fonologická rovina				
výslovnost	3			
výslovnost	4			
výslovnost	5			
výslovnost	6			
artikulace	3			
artikulace	4			
artikulace	5			
artikulace	6			

datum:

záznam provedl/a:

Matematické představy

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
Porovnávání, pojmy, vztahy				
malý x velký	3			
hodně x málo	3			
všechny	3			
krátký x dlouhý	4			
úzký x široký	4			
nízký x vysoký	4			
prázdný x plný	4			
umí vytvořit početní dvojici - stejně	4			
menší x větší	4			
kratší x delší	4			
nižší x vyšší	4			
některé	4			
žádný, nic	4			
méně, více, stejně - při odlišné velikosti prvků	6			
o jeden více	5			
o jeden méně	5			
Třídění, tvoření skupin				
třídění podle druhu (jídlo, hračky)	3			
třídění podle barvy	4			
třídění podle velikosti	4			
třídění podle tvaru	5			
pozná, co nepatří do skupiny	5			
třídění podle dvou kritérií (barva a tvar)	6			
třídění podle tří kritérií (barva, tvar, velikost)	6			
Řazení				
seřadí tři prvky podle velikosti	4			
pojmenuje nejmenší, největší	5			
pojmenuje málo, méně, nejméně	5			
seřadí pět prvků podle velikosti	5			
Množství				
napočítá množství do dvou	3			
napočítá množství do čtyř	5			
napočítá množství do tří	4			
napočítá množství do pěti	6			
Tvary				
pojmenuje kruh	3			
pojmenuje čtverec	4			
pojmenuje trojúhelník	5			
pojmenuje obdélník	6			

datum:

záznam provedl/a:

Sociální dovednosti, sebeobsluha

	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
Sociální dovednosti				
dokáže se odloučit do matky	3			
projevuje zájem o ostatní děti	3			
postupně chápe, co zmanená střídání, ne vždy dodržuje	4			
zvyká si říkat "kouzelná slovíčka" ještě ne spontánně	4			
umí základní pravidla chování (neubližovat, požádat, ...)	4			
poprosí o pomoc, když má problém	4			
rádo se kamarádí	4			
vůči mladším dětem projevuje náklonnost, je ochranné	4			
vesměs dodržuje pravidla slušného chování	5			
domluví se s ostatními (umí vyjádřit své nápady, pocity, ...)	5			
spolupracuje ve skupině, pomáhá	5			
umí počkat, až na něj přijde řada	5			
správně reaguje na pokyny autority	5			
umí zhodnotit pod vedením dospělého následky svého chování	5			
na veřejnosti se chová přiměřeně	5			
vědomě projevuje zdvořilostní chování	6			
dokáže odmítnout nežádoucí chování	6			
udržuje pořádek ve vlastních věcech a společných prostorách	6			
Hygiena				
aktivně hlásí potřebu	3			
jde samo na wc	4			
po použití wc si samo umyje a utře ruce	4			
na wc chodí zcela samostatně (použije toal.papír, spláchne, umyje a utře si ruce)	6			
opláchne si ruce, utře se	3			
namydlí si ruce, umyje se, utře se	4			
na upozornění se vysmrká	4			
samostatně používá kapesník	5			
pozná, kdy je potřeba se umýt	6			

datum:

záznam provedl/a:

Sociální dovednosti, sebeobsluha - slovní hodnocení

Sociální dovednosti
komunikace (s dětmi, s učitelkou, jiným dospělým, autoritou)
pravidla slušného chování (míra osvojení)
práce a hra ve skupině
rozeznání a dodržování žádoucího chování (ve třídě, na veřejnosti, při hře, ...)
sebereflexe
jiné

Hygiena
míra samostatnosti (WC, mytí, používání kapesníku, úklid)
jiné

datum:

záznam provedl/a:

ZKUŠENOSTI Z PŘEDŠKOLNÍCH KLUBŮ
- INSTITUTE NAVAZUJÍCÍ NA PŘEDŠKOLNÍ KLUB

„V našem městě máme při všech základních školách přípravné ročníky. Ve městě jsou tři základní školy. Pro mě to znamená, že do předškolního klubu беру děti po třetím roce věku, pracuji s nimi rok až dva a pak rodičům doporučuji přípravný ročník. Tenhle způsob práce mi přijde efektivní – využívám toho, co ve městě je. Proč by měly děti být v předškolním klubu mezi sociálně znevýhodněnými, když už je jejich znevýhodnění v rámci možností vyrovnáno a existuje instituce, kde se můžou vzdělávat bez nějaké nálepky? Než se děti do přípravného ročníku dostanou, naučím je vše potřebné, zejména návyky a dovednosti spojené s režimem, aby se v přípravném ročníku mohly soustředit plně na učení. U rodičů má tenhle způsob práce podobný efekt – během toho roku až dvou, co s námi spolupracují, se naučí režimu a komunikaci nejen vůči nám, jako zařízení, ale i vůči dětem, pochopí, proč je předškolní vzdělávání tak důležité, kladu jim na paměť pravidlo „Když nevím, tak se zeptám“ (mnohdy se maminky stydí zeptat učitelky na jednoduché věci – třeba nepochopí zadání domácího úkolu, což má v důsledku dopad na dítě – dítě má úkol špatně nebo vůbec, maminky neví, kde je PPP, a tak tam raději nejdou, než aby se zeptaly apod.), zorientují se v pravidlech, která s sebou nese školní docházka (některé maminky netuší, že je potřeba dítě do určitého věku zapsat do školy, myslely si, že prostě až se jim bude chtít, do školy dítě přivedou), atd. To všechno pak ve škole využijí.“

K. R., pobočka Bílina

„V Neratovicích není naplněna kapacita mateřských škol. Přesto tam maminky děti nechtějí dávat, z různých důvodů, nejčastěji finančních, ale svojí roli hrají i psychické bariéry, je to pro ně neznámé zařízení, o mateřských školách kolují různé mýty. S maminkami chodíme na návštěvy do mateřských škol s cílem seznámením je s prostředím, učitelkou a informováním je o chodu zařízení atd. Dost často to zafunguje a mně se pak daří umístit děti z našeho předškolního klubu do mateřské školy, přičemž předškolní klub je taková přestupní stanice, kde se jak děti, tak maminky naučí základním dovednostem, ale hlavně režimu, chování a pravidlům. Výsledkem mé práce je, že už mě moji klienti nepotřebují.“

B. K., pobočka Neratovice

„Nápad se mi hlavě rodil postupně v reakci na rozhovory, které jsem s maminkami na téma předškolní vzdělávání v mateřských školách vedla. Během rozhovorů začaly vyplouvat na povrch různé důvody, proč nechťejí umístit dítě do MŠ, např. jak se učitelky budou k dětem chovat, jak je přijme kolektiv dětí, zda nebudou terčem nárazek apod. Jejich obavy a nedůvěra podle mě plynuly jednak zřejmě ze zkušeností, které zažívají při kontaktu s běžnou společností, jednak z neznalosti prostředí mateřských škol, většina matek nikdy své děti do školky nedávala. Zkrátka měly k nim vypěstovaný negativní postoj, aniž by s nimi měly nějaké zkušenosti, a nulový zájem do nich děti umístit. Popravdě, bylo zpočátku nelehké vůbec maminky namotivovat k zájmu o docházku dětí do našeho klubu, vypěstovat návyky pravidelnosti atd. Ale podařilo se....tak se zrodil nápad, že by bylo vhodné a nutné matkám prostředí školek přiblížit, aby ho poznaly a udělaly si představu, jak vypadá prostředí školky, tříd, kolektiv dětí, program, co vše je součástí, co děti dělají atd. a já jim vysvětlovala, proč je důležité, aby děti do školek chodily.

S ředitelkami MŠ jsme se setkaly v rámci pracovní skupiny, která vznikla díky Agentuře pro soc. začleňování, která začala v Sokolově působit. To byla obrovská výhoda. Než jsme se domluvily na konkrétní spolupráci, předcházelo jí několik schůzek, tolik času by si pro mě učitelky zřejmě nikdy neudělaly. Zde jsme měly prostor i dostatek času se tématu věnovat a v klidu si promluvit. Do pracovních skupin jsem se zapojila až v průběhu fungování, v krátkém období před zápisy od mateřských škol takže bylo dost málo času změnit názor matek a přitáhnout je k zápisu, nicméně jsme se domluvily na vzájemných návštěvách, takže ředitelky přišly k nám na návštěvu, aby se seznámily s našimi službami, předškolním klubem. Poté jsme se s dětmi z PK vypravili na návštěvu do jedné mateřské školy, tehdy se v ní konalo zrovna divadelní představení, které děti shlédly. Proběhla také jedna návštěva ve školce, která s námi nespolupracuje, ale je nejbližší k lokalitě, kde bydlí klientské rodiny. Domluvila jsem se tehdy s paní ředitelkou, zda bychom s maminkami a dětmi mohly přijít na návštěvu a prohlédnout si školku, předtím jsem jí vysvětlila důvody, proč to po ní žádám. Nebyla proti a stanovily jsme termín. To bylo těsně před zápisy. Byly jsme velice zklamané z přístupu učitelky, a z reakcí rodičů, kteří si vyzvedávali děti. Takže k zápisům se nedostavila žádná maminka. V průběhu dubna, května jsem se s ředitelkami domluvila na spolupráci ve formě pravidelných návštěv, aby matky změnily názor a postoj, potřebují čas. Měla jsem štěstí na jednu ředitelku, která dětmi ze sociálně vyloučených lokalit kdysi v mateřské škole pracovala, dobře znala prostředí romských rodin, s rodiči běžně komunikovala, takže s takovouto spoluprací téměř bez váhání souhlasila. Zbylé dvě ředitelky jsem musela chvíli přesvědčovat. Měly obavu, zda to k něčemu bude, spíš byly skeptické, řekla jsem jim, že za pokus nic nedáme, skoro nic nás to

nebude stát a že tím, když to zkusíme, budeme vědět, že jsme udělaly něco proto, aby se situace změnila. Na další schůzce jsme domluvily konkrétní kroky, nejdřív jsem myslela, že návštěvy budou četnější, každý měsíc ve dvou školkách se všemi dětmi, to mi učitelky rozmluvily, prý abychom nedělaly dětem v hlavách zmatek, a měly pravdu. Takže jsme rozdělily děti do dvou skupin, předškolní a mladší, každá z těchto skupin navštěvuje pouze jednu školku, jednu třídu a stálý kolektiv dětí s jednou paní učitelkou, a to 1x měsíčně. Ředitelky nevidí problém návštěvy zintenzivnit, ale zatím není potřeba, měsíc uteče jak voda a my máme spoustu dalších aktivit. Mateřskou školu se třetí paní ředitelkou jsme vyloučily, protože je ve vzdálené části města, musely bychom dojíždět.

S maminkami dětí žádné potíže nebyly, s návštěvami souhlasily, ani jedna se nevyjádřila, že by jí to vadilo a že by si to nepřála.

Mateřské školy navštěvujeme jednou měsíčně, já (pedagog PK – pozn.) s předškolními dětmi navštěvuji MŠ Vítězná, Věra (dobrovolnice PK) s menšími dětmi dochází do MŠ Vrchlického. Děti se zúčastňují dopoledního cca 1,5 hodiny trvajícího programu. Začíná se řízenou činností s paní učitelkou, děti se sejdou okolo kruhu a pozdraví se moc hezkým způsobem, vzájemně se pohladí a pozdraví jménem. Poté začíná činnost, kterou má učitelka připravenou. Ta trvá cca 25 minut, učitelka má téma, klade otázky, děti odpovídají, přiřazují obrázky nebo procvičují např. sluchové vnímání a vytukávají po učitelce rytmus, procvičují jemnou motoriku, tančí na hudbu, zpívají, splní různé úkoly. Poté následuje volná hra dětí, ty se učitelky dovolují a berou si hračky podle svého zájmu, učitelka děti pouze sleduje. Pokud si dítě chce vzít jinou hračku, zeptá se opět paní učitelky a ta zkontroluje, jestli je původní uklizená, musím říct, že děti jsou v tomhle bezvadně naučené.

Teoreticky docházím se sedmi dětmi, v praxi je situace jiná, vždy někdo chybí, v průměru dochází pět dětí.

Reakce na tuto aktivitu obou stranách byly a jsou pouze kladné. Děti měly sice při první návštěvě určitý ostych, který je pochopitelný, ale kolektivem dětí byly dobře přijaty, řekla bych moc dobře, dokonce můj postřeh je takový, že zájem navázat kontakt přicházel spíš ze strany dětí z MŠ. Ty tedy také zpočátku na naše děti koukaly udiveně, zvědavě, ale to trvalo jen chvilku. Naše děti se na každou návštěvu v MŠ těší, líbí se jim prostředí, hlavně hračky, pamatují si jména kamarádů. Je moc hezké pozorovat, jak se začlenily. Po návštěvě chci samozřejmě od maminek slyšet jejich reakce, říkám dětem, aby doma rodičům vyprávěly, co v MŠ dělaly, s čím si hrály a jak se jim tam líbí, a já to s nimi pak ještě osobně hodnotím. Jde mi o to, aby se matky dozvěděly co nejvíce informací.

Děti celkem brzo pochopily pravidla ve školce, uklízejí si hračky, a ví, že když učitelka zvedne ruku, dává jim tím znamení, aby k ní přišly. Pozdraví, poděkují, poprosí, celkem jim nedělá potíže s ní komunikovat.

Efekt těchto návštěv je takový, že maminky se mi ozývají a mají zájem umístit děti do mateřských škol. Bohužel v mnoha případech se jedná o děti, kterým jsou tři roky, rodiče jsou bez zaměstnání, a tudíž je malá pravděpodobnost, že se do školky dostanou. Soustředím se na budoucí předškoláky, kteří mají ze zákona přednost. Jedna maminka má vážný zájem, s tou jsem to už konzultovala, pak chce Věra (dobrovolnice z lokality – pozn.) přihlásit svého synka do školky, protože úplně změnila názor na mateřské školy. Tím, jak do nich dochází, ví, že to bude pro dítě to nejlepší, hlavně se naučí lépe mluvit, rozšíří si slovní zásobu, naučí se samostatnosti a různým znalostem. Další klientka je také rozhodnutá, že k zápisu půjde, přitom se jedná opravdu o matku, kterou jsme musely kdysi lámat, aby vůbec docházela s dětmi k nám, žádné z jejích dětí nikdy nikam nedocházelo, má jich osm, tam je opravdu velký pokrok. Je to také zásluha její dcery Natálky, která na matku tlačí, chce chodit do školky. Takže příští rok u nás budou tři předškoláci a snad půjdou všichni do školky. Byl by to veliký úspěch. A všechny děti půjdou k zápisu do MŠ Vrchlického, se kterou spolupracujeme a která je na dobrém místě. S ředitelkami pravidelně hodnotíme spolupráci, zápisy do MŠ jsou 26. 3., do té doby chceme pro matky zajistit ve školkách návštěvu s prohlídkou a setkáním s ředitelkami. Do budoucna plánujeme nějaké společné akce se školkami, výlet nebo zábavné dopoledne, které MŠ pořádají.“

R. S., pobočka Sokolov

Rodinná anamnéza:

Alexovi rodiče vyrůstali v dětském domově, sami rodinné zázemí ze svého dětství neznají. Maminka občas vzpomíná na své mládí. Vypráví, co všechno se naučila – je velmi výtvarně zručná. Rodina má celkem pět synů. Kromě nejstaršího z nich žijí všichni ve společné domácnosti. Alex je druhý nejmladší syn. Rodina (matka) po několik let vyhledává podporu naší terénní sociální pracovnice. Podařilo se vyřešit řadu akutních nepříznivých situací. Maminka je aktivní, svoje problémy se snaží řešit, sama vyhledá pomoc, přes nenadálé zdravotní i jiné obtíže se podařilo zachovat relativně stabilní rodinné zázemí.

Osobní anamnéza:

Moje kolegyně Alexe před více než dvěma lety přivedla do předškolního klubu.

Zpočátku byl nesmělý a téměř nemluvil. Po druhé návštěvě předškolního klubu začal spolupracovat, komunikovat s učitelkou. Kolektiv dětí byl v té době velmi malý, počtem asi 4 děti docházející pravidelně. Menší postava (bylo mu necelých pět let), přímý pohled, často se usmíval. Měl velkou touhu být součástí kolektivu, hrát si společně. Zpočátku se mu to dařilo jen ztěžka. Na nezáměrné nebo odmítnutí reagoval překotným odstrčením, nadávkou nebo smutkem ve tváři. I drobná negace, jakékoliv „ne“, které zaslechl, mu bylo na první pohled velmi nepříjemné, jeho výraz se zcela změnil. U chlapce byla čitelná nejistota, měl velký problém s vyjádřením svého přání, někdy i špatně rozuměl. Rád se držel paní učitelky, nechal se pokaždé motivovat k pomoci nebo k jiné činnosti. Jeho výtvarný projev byl strohý, stereotypní, převažovaly tmavé kontury. Barvu v ploše používal velmi málo. Drobné motorické činnosti se příliš nedařily – šití, stříhání, modelování – především díky slabé vytrvalosti.

Vývoj:

Situace se pomalu zlepšovala. Chlapec chyběl jen při vážné nemoci, do školky se těšil, přicházel velmi brzy. Začal se pomalu včleňovat do kolektivu. Ve všech oblastech byl patrný pokrok. Kresba se rozjasnila, začal více využívat celkovou plochu čtvrtky. Do každé činnosti se s chutí pustil, pomalu se začala zlepšovat vytrvalost, při opakované motivaci práci dokončil. Velmi rád maloval akvarelovými barvami. Pravidelný rytmus a opakování jednotlivých činností na něho blahodárně působily.

Kolektiv dětí jej přijal, on se méně „urážel“, když mu děti nedokázaly vyhovět. Sám ale zatím příliš hru nerozvíjel, spíše se přizpůsoboval ostatním. Každou výzvu kvitoval s radostí. Řeč a schopnost komunikace se mírně vylepšily, přesto mu nebylo vždy jasně rozumět, nedokázal se přesně vyjádřit.

Díky konzultaci s logopedem v předškolním klubu začal chlapec pravidelně docházet do PPP na logopedickou péči. Po společné „školkové“ oslavě šestých narozenin u Alexe stále častěji převládalo pozitivní naladění, působil radostně a spokojeně. Na případné nesrovnalosti ve skupině už jen výjimečně reagoval překotně. Převládala spíše vstřícnost, trpělivost a laskavost k ostatním členům kolektivu. Na podzim 2011 byl jako předškolní dítě přijat do MŠ Kladno. Přes občasné počáteční neshody s jedním z dětí ve školce maminka vytrvala a chlapce do školky nadále vodila.

Chlapec úspěšně absolvoval zápis do ZŠ, v září 2012 nastoupí do 1. třídy. Vzájemné vztahy s rodinou nadále pokračovaly a pokračují. Matka je aktivním účastníkem Klubu matek, s rodinou jsem v průběžném kontaktu. Starší syn začal navštěvovat nízkoprahové odpolední zařízení ČvT. Alex byl několikrát hostem v předškolním klubu. Chodí s námi na výlety a mimořádné akce. Během několika měsíců v MŠ se celkový vývoj dítěte na první pohled proměnil. Vzrostla jeho míra osobní sebedůvěry, ruku v ruce s tím i schopnost navazovat plynulé kamarádké vztahy s ostatními dětmi. Kreslí samostatně a rád používá barvy. U společné aktivity bez obtíží vydrží. Při výletech do okolí se stává oporou dětské skupinky.

ONDRA

ROMANA SAPOUŠKOVÁ, SOKOLOV

Otec 36 let, vzdělání základní, dlouhodobě nezaměstnaný, evidován na ÚP, v minulosti odsouzen za krádeže k VTOS.

Matka 34 let, vzdělání základní, na rodičovské dovolené.

Rodiče společně vychovávají sedm dětí ve věku 17,15,13,11,9,7 a 2 roky. Nejstarší syn absolvoval ZŠ speciální, ve vzdělávání dále nepokračoval, je v evidenci ÚP, bez zaměstnání, zdravotně handicapovaný – narodil se s nevyvinutým chodidlem a prsty na jedné ruce, další syn opakuje 8. ročník ZŠ (na konci roku propadl z dějepisu, nedostavil se na opravné zkoušky), další děti navštěvují ZŠ, ve škole mají problémy zejména s jazykem českým, matka na doporučení dobrovolnice, která v rodině doučuje, byla na vyšetření v PPP (zda nemají poruchu učení). Syn Ondřej dostal loni odklad školní docházky, letos nastoupí do 1. třídy. S nejmladší dcerou je matka na “rodičovské.”

Příjmy rodiny: dávky státní sociální péče – rodičovský příspěvek, přídatky na děti, příplatek na bydlení, dávky hmotné nouze – příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, občas čerpají jednorázový příspěvek – např. na pračku, pomůcky pro děti.

Rodina se do Sokolova přistěhovala před cca 5 lety z Kynšperka nad Ohří. Společně bydlí v bytě 2 plus 1, 2. kategorie, vlastníkem je soukromá osoba, která byty pronajímá, nežijí zde pouze Romové, ale i rodiny majoritní společnosti. V ulici bydlí rodina cca 5 let, v bytě necelý rok – tento byt jim majitel na žádost vyměnil a pronajal za původní, který byl ve špatném stavu, vlhký a plesnivý. Současný byt je ve velice dobrém stavu.

Rodina v minulosti využívala a spolupracovala s pracovníky služeb SAS, TP, doučování a volný čas ČvT.

Vztahy mezi členy rodiny:

Péče o domácnost a děti je zajišťována převážně matkou, vaří, uklízí, dohlíží, zda děti mají úkoly, komunikuje se školou, otec se podle slov matky moc nezapojuje, osobně jsem se s ním setkala pouze několikrát, do rozhovoru se moc nezapojoval. Vztahy mezi matkou a dětmi i sourozenci navzájem jsou pevné a stálé. Matka se o dětech vyjadřuje moc hezky, prý jsou hodné a nejsou s nimi žádné výchovné problémy, ani ve škole. Naopak kluci se účastní školních sportovních olympiád a vyhrávají první místa.

První kontakt

mezi mnou a rodinou zajistila Věra (dobrovolnice z lokality – pozn.), která rodinu o službě informovala a domluvila schůzku, poté došlo k osobnímu jednání, na které jsem matce představila službu předškolního klubu, její smysl, náplň a cíl. Klientka zpočátku váhala, službu neznala, nikdo z dětí v minulosti podobné zařízení nenavštěvoval, nedovedla si představit jeho fungování a z neznalosti vyplývala její počáteční nedůvěra. Nicméně Ondru do klubu přihlásila a okamžitě začal docházet. Matčina počáteční nedůvěra se v průběhu několika dní změnila v nadšení. Ondrovi se v klubu také líbilo a chtěl do něj docházet. Matka během krátké doby projevila zájem o služby Klubu matek. Tak započala intenzivní spolupráce mezi matkou, synem a mnou, která trvá dodnes.

Průběh spolupráce, komunikace s rodiči

Klientka od počátku plní dohody, dbá, aby Ondra docházel do klubu pravidelně a vybavený vhodnou svačinou. O dění v klubu se aktivně zajímá, pravidelně spolu konzultujeme Ondrovo chování, pokroky, kterých dosáhl, účastní se také náslechu při práci s dětmi, tím dostává návod, jak s Ondrou může pracovat a zároveň ho rozvíjet. Matka si je vědoma, jakých pokroků syn dosáhl, a dokáže je definovat. Uvědomuje si význam vzdělání, a jak sama řekla, udělá vše proto, aby dětem zajistila lepší budoucnost a život, než měla ona sama. Ví, že získání kvalitního vzdělání je první předpoklad. Dětem se doma věnuje, vytváří podmínky pro přípravu do školy, spolupracuje s dobrovolnicí doučování, dbá, aby děti trávily volný čas vhodným způsobem např. malováním, navlékáním korálků, v létě se chodí koupat k řece, na procházky, opékají buřty – tím chci říct, že tráví čas společně a smyslně.

Při vstupu do PK měl Ondra velké nedostatky. Byl fyzicky přiměřeně vyspělý, neměl problémy s hrubou motorikou, naopak pohybově obratný a zdatný, přechod z rodinného prostředí a odloučení mu nedělalo problémy, sebeobsluha přiměřená, sám si vzal prostírání, najedl se, sklídil si po sobě, došel na toaletu, ale aby spláchl a umyl si ruce, musel být upozorňován. Uměl být samostatný i při oblékání, ale většinou spoléhal na pomoc ostatních. Emoční projevy stále bez výrazných výkyvů nálad. Bez problémů navázal kontakty a zapojil se do kolektivu dětí. Při komunikaci s dospělými se však choval nejistě, neměl osvojené základní společenské návyky, neuklízěl hračky. Neměl problémy při manipulaci s většími předměty, hračkami, kostkami. Měl však problémy při manipulaci s drobnými předměty, např. při navlékání korálků, neuměl stříhat (nůžky do té doby nedržel v ruce), úchop tužky nesprávný, prsty křečovitě sevřené, výtvarný projev neodpovídal věku, neznal základní barvy, nerozuměl

většině časoprostorových pojmů a předmatematickým pojmům, nerozlišil pravou a levou stranu, neznal básničky, pohádky, slovní zásoba byla velice chudá, mluvil v jednoduchých větách, gramaticky chybně, používal nesprávné předložky - neuměl převyprávět krátký příběh, popsat situaci, neznal jména rodinných příslušníků, názvy zvířat, bylo jasné, že některá slova slyšel v PK poprvé. Problémy s udržením pozornosti, cca 5 minut.

Vývoj práce, pokroky po roční docházce

Osvojl si správné návyky při kreslení, úchop tužky, tlak na podložku, naučil se základní a většinu doplňkových barev, naučil se zacházet s nůžkami, umí vystříhnout jednoduchý tvar, zlepšil výrazně výtvarný projev, ale především si kreslení oblíbil, maluje často a rád, vytrhává z papíru, modeluje, umí se podepsat tiskacím písmem, zná číselnou řadu do sedmi, umí ubírat z množství, přidávat o jednu, dvě, řadí prvky podle velikosti, umí pojmenovat geometrické tvary kruh, čtverec, trojúhelník, lépe se orientuje v pravé a levé straně, ale občas chybuje, rozumí většině prostorových pojmů, některé aktivně používá, umí rozložit slovo na slabiky, dokáže se přiměřeně dlouhou dobu soustředit, k zadávaným úkolům přistupuje se zájmem, je schopný splnit i úkol, který ho nebaví, rozšířil si slovní zásobu. Osvojl si základní pravidla společenského chování, umí pozdravit, poprosit, poděkovat, jeho chování je přiměřené, zadaným činností se věnuje soustředěně, neodbláhá k jiným, dokáže je dokončit. Rád skládá puzzle, bez obtíží složí obrázek z více dílků. Práce se stavebnicemi - stavby jsou dokonalejší, propracovanější, nestaví nahodile, přemýšlí.

Přes značný pokrok v mnoha oblastech stále pokulhává jeho slovní projev, přestože si osvojl celou řadu pojmů, názvů, stále se vyjadřuje v jednoduchých větách, je však chopen popsat situaci, převyprávět příběh, jeho věty nejsou rozvinuté.

Individuální práce

V rámci pravidelné individuální práce se zaměřujeme na další rozvoj, prohlubování znalostí a dovedností, pravidelně zařazují grafomotorická cvičení, pracovní listy, plní jednoduché úkoly, rozvíjíme vnímání, paměť, individuálně si povídáme, vypráví mi o všem možném, třeba co dělal odpoledne předešlý den, oblíbené pohádky, činnosti..., povídáme si nad knihami, popisuje, co vidí na obrázcích, vyžadují odpovědi ve větách.

Spolupráce s dalšími institucemi

Podařilo se navázat spolupráci s PPP, psychologkou, která do klubu dochází, sleduje vývoj dětí a pokroky, navrhuje další opatření, abychom děti na vstup do školy co nejlépe připravili, bude k dispozici také matkám a poskytne jim odborné poradenství, matky se mě často ptají a chtějí poradit v nejrůznějších záležitostech, např. dítě se v noci budí, počurává se, často pláče, je úzkostné, ve škole se straní spolužáků, syn se zhoršil s prospěchem ve škole atd. Od spolupráce s psychologkou očekáváme zvýšení kvality poskytovaných služeb pro děti a matky.

V minulosti jsem matce pomáhala zajistit pro rodinu zubního lékaře, konzultovaly jsme individuálně termíny zápisů do ZŠ a řadu dalších drobných zařizování.

MAREK

MICHAELA PÍŠOVÁ, ÚSTÍ NAD LABEM

Rodinná anamnéza

Rodina přišla ze Slovenska v květnu 2011. Rodina je pětičlenná - tři děti (dvě dívky ve věku 8 a 5 let, jeden šestiletý chlapec), bydlí v nájemním dvoupokojovém bytě v Předlicích, kde je vytápění na tuhá paliva (rodina topí buď uhlím nebo dřevem, dle možností). Rodina pobírá přídavky na děti. Marek H. navštěvuje PK společně se svou mladší sestrou, nejstarší dcera chodí do 1. třídy na ZŠ. O děti se stará zejména matka, která je nezaměstnaná, otec taktéž, někdy pracuje bez smlouvy na různých stavbách, když je příležitost.

Matka se o službě dozvěděla od jiné klientky, jejíž dcera navštěvovala PK. Matka poté přišla sama (ani jedno dítě před odchodem ze Slovenska nenavštěvovalo žádné předškolní zařízení). Do PK chodí pravidelně, děti vodí matka, která celkem pravidelně navštěvuje i Klub matek. I když jsou děti zabezpečeny materiálně v rámci možností rodiny, matka se příliš o dění v PK nezajímá (nezeptá se na to, co jsme dělali za aktivity, co jsme vyrobili apod.). Již několikrát jsem s matkou dítěte měla konzultaci, při níž jsme probíraly různá témata, např. svačiny (děti nosí hranolky apod.), nezbytnost čištění zubů, důležitost domácího učení apod.

Na začátku spolupráce Marek neuměl rozeznat a pojmenovat barvy, neuměl pojmenovávat zvířata, neuměl správný úchop tužky, zacházet s nůžkami apod. Také býval někdy agresivní, nechtěl se dělit s ostatními dětmi o hračky, nepomáhal s úklidem. Postupem času se však jeho chování ve vztahu k ostatním

dětem změnilo, nyní již hračky půjčit umí, také umí poprosit a poděkovat, když něco chce. Zároveň jsme postupem času zlepšili jeho znalosti a vědomosti - již umí pojmenovat základní barvy a pracuje na dalším rozlišování, projevuje zájem o kreslení, malování, výrobní činnosti.

V rámci individuální práce se zaměřuji zejména na řádnou výslovnost a artikulaci. Chlapec mluví slovensky, ale velmi rychle, často mu není rozumět. Procvičujeme správnou výslovnost věcí pomocí obrázků. Dále pak logopedické říkanky a cvičení na správné dýchání. Také se věnujeme pomocí pracovních listů vnímání času a prostoru, rozvíjíme pomocí tabulek her Logico Primo matematické představy.

Před víkendem dávám matce několik pracovních listů, které mají vyplnit, ovšem ne vždy je matka přinese zpět.

Rodinu jsem kontaktovala s kolegyní z terénní sociální práce, jež s nimi vyřizuje různé náležitosti (vyřízení trvalého bydliště, dokumenty poslané ze Slovenska apod.).

Úspěchem je dle mého v nynější době motivace chlapce, která vychází z něj samotného. V reálu to vypadá tak, že sám od sebe přijde a chce „něco dělat“, tzn. kreslit, vyrábět, prohlížet knížku apod. - na začátku naší spolupráce tuto aktivitu odmítal - něco vyrábět, sám pojmenovává věci, barvy... Také se rád začal učit různé říkanky a písničky, sám je rád vypráví. Na začátku naší spolupráce si chtěl jen hrát si s hračkami, které jsou v klubu přístupné, o nic jiného nejevil zájem. Tato změna tkví asi zejména v tom, že sám přišel na to, že to není nudné, ale že mu to nabízí jinou formu zábavy, na kterou doposud nebyl zvyklý. Velmi rád také vypráví různé příběhy, které se staly i nestaly. Rovněž došlo i na pochopení slova prosím a děkuji, víc se zapojil do kolektivu, nevyhledává tolik bitky s ostatními chlapci. Zvýšila se i jeho míra sebereflexe, pozná, že něco provedl, a umí se omluvit.

Riziko vidím bohužel v pojetí rodičovství jeho matky. Ta svou roli sice bere vážně, -o děti se z materiálního hlediska umí společně s manželem v rámci možností postarat, nicméně jsem si jistá, že v domácím prostředí neprobíhá žádné vzdělávání v rámci rodinného učení, což myslím zejména tím, že s nimi prostě matka doma nijak nepracuje. Nechává děti koukat na televizi několik hodin denně (k čemuž se mi i sama přiznává: „aspoň je od nich pokoj“) a to na jakékoli seriály a filmy (i s násilnou tematikou), u dětí nerozvíjí fantazii a vlastní možnost myšlení. Také občas podporuje chlapce v neustálém vychloubání (což praktikuje při příchodu a odchodu z PK, např. „ukaz co máš dneska k svačině, to ostatní nemají apod.“).

Dále v budoucnu vidím problém v tom, že chlapec mluví slovensky, ale velmi špatně artikuluje a vysvětluje, stává se, že mu prostě nerozumím - a má velmi malou slovní zásobu, což při příchodu do školy může způsobit značné problémy.